

žurnál

Žurnál Univerzity Palackého v Olomouci | červen 2024 | číslo 4 | ročník 33

portrét

**Michal Horák:
Člověk se naučí
nejvíc, když jde učit**

Univerzita Palackého
v Olomouci

Genius loci...

UPOINT: VÍC NEŽ JEN PRODEJNA

zázemí pro studium | knihy | prostor pro pořádání akcí

UPoint
Informační centrum
a obchod

Adresa
Dům U Černého psa
Horní náměstí 12
779 00 Olomouc

Otevírací doba
Pondělí–pátek: 9:00–17:00

 www.upoint.upol.cz

  [upoint.upol](https://www.instagram.com/upoint.upol)

obsah

- 2 — Jak se zachraňuje klášterní knihovna
- 6 — Letošní zimu v Česku přežilo víc včelstev než v předešlých letech, ukázal průzkum COLOSS
- 6 — Martin Cajthaml přibližuje pojetí mravního zla podle filozofa a teologa von Hildebranda
- 7 — Právo a digitální technologie. Právnická fakulta rozšířila nabídku doktorských programů
- 7 — Mozaika poznání nabídla na pedagogické fakultě velmi zajímavé příspěvky
- 8 — Lékařská fakulta přivítala diamantové absolventy i katedru pařebního lékařství
- 8 — Fakulta zdravotnických věd získala významného partnera
- 9 — Studenti si vyzkoušeli náročnost požárního sportu i práce hasičů
- 9 — Pomoc k bezpečnějšímu digitálnímu prostředí nabízí monografie z katedry psychologie
- 10 — Vědci z CATRIN jako první využili grafenový inkoust pro levný a dostupný tisk senzorů
- 11 — Fakulta tělesné kultury se podílela na vývoji systému pro hodnocení lokální svalové zátěže
- 11 — Novou metodu sledování nanočástic vyvinuli vědci z katedry analytické chemie
- 12 — Martin Procházka prezidentem sítě Aurora
- 13 — Portrét – Michal Horák, doktorand PdF, zpěvák: Člověk se naučí nejvíc, když jde učit
- 16 — Úspěchy akademiků a studentů
- 19 — Jazykové okénko
- 20 — Fotostory – Květen + studenti = Majáles
- 21 — Jste vítáni. Seznamte se s Welcome Office
- 22 — Jak přežít prázdniny aneb pár dobrých rad záchranářky Marinelly Danosové
- 24 — Kaleidoskop krátkých zpráv
- 26 — Botanická zahrada s novou multifunkční budovou
- 27 — Rozhovor – Ředitel Archivu UP Pavel Urbášek: Historie není černobílá
- 30 — Doporučuji – Co čte, poslouchá a sleduje akademická obec
- 32 — Velmi špatné pohádky – Příběhy pro sebe-destructivní a outlocitky
- 33 — Zkušenost – S červeným nosem jsem opatrný plašan
- 35 — Absolvent – Rehabilitační lékař Peter Olšák: Obor jsem si vybral dobře
- 37 — Životní styl – Univerzita udržitelně. Vznikl nový online bazar pro výměnu univerzitního i soukromého majetku
- 38 — Rektor ocenil nejlepší literární talenty
- 39 — Zrcadlení – Kolumbie
- 40 — Odkaz – Zakladatel první botanické zahrady v Olomouci Martin S. Ehrmann

titulní strana – zpěvák a doktorand pedagogické fakulty Michal Horák | foto: Jakub Čermák

Žurnál | Vychází dvakrát za semestr | Registrace: MK ČR E 12524, ISSN 1804-6754 | Vydává Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 779 00 Olomouc | IČ: 61989592 | Vedoucí redakce: Ivana Pustějovská | Layout: Věra Marešová | Sazba: Michaela Cyprová | Korekce: Jiří Slavík | Redakce: Biskupské nám. 1, Olomouc | +420 585 631 155 | zurnal@upol.cz | Tisk: Profi-tisk group Olomouc | Náklad 2 000 ks

Milé studentky, milí studenti, vážené kolegyně, vážení kolegové,

nové vydání našeho univerzitního magazínu je takřka celé o umění a také o nejrozličnějších formách umu, kterým Univerzita Palackého, její studenti, pedagogové, zaměstnanci či absolventi obohacují naši společnost. Přestože slovo um patří mezi nejkratší podstatná jména, jaká se v našem mateřském jazyce vyskytují, označit jím můžeme opravdu širokou škálu dovedností a schopností, tedy vše, čím člověk vyniká a čím je schopen dělat svět kolem sebe pestřejší, vešlejší, a především lepší.

V novém čísle Žurnálu UP si tak můžete přečíst například o tom, jak studenti archivnictví a historie pod vedením svých pedagogů pečují o staré a vzácné knihy a svůj um tak využívají k záchraně kulturního dědictví. Zjistíte, že být zároveň populárním zpěvákem a učitelem se nevylučuje, když máte nadání promlouvat k mladé generaci před tabulí i z koncertního pódia. Nebo se dozvíte o tom, že si člověk ke svému povolání na univerzitě může přibrat i profesi zdravotního klauna, pokud v sobě objeví divadelní talent a má chuť přinášet radost nemocným dětem.

Vzdělávání je nejdůležitější oblastí, které se na univerzitě věnujeme. Studiem se zdokonalujeme, učíme se, abychom uměli, a pokud pak něco umíme opravdu dobře, stáváme se ve svém oboru mistry, stáváme se umělci. Pak už je jen na nás, jak se svým uměním v životě naložíme, jak jej budeme dál smysluplně rozvíjet, aby přinášelo užitek a radost nám i všem ostatním. Přeji vám krásné léto.

Martin Procházka, rektor

Jak se zachraňuje klášterní knihovna

Poklad naskládaný ve stovkách banánových krabic. Staré knihy pokryté vrstvou prachu, mnohé zasažené plísní. Hromady svazků, z nichž některé byly vydány před více než pěti sty lety, tedy jen krátce po vynálezu knihtisku. Tak ještě donedávna vypadala historická knihovna kláštera Želiv. Od letošního března už ale vzácné svazky opět mají své důstojné místo. Po desetiletích strádání se vrátily do polic v nově upravených prostorech původní klášterní knihovny. Velký podíl na tom mají studenti archivnictví a historie Univerzity Palackého (UP), kteří na uspořádání knih pod vedením svých pedagogů pracovali šest let.

Už mnohokrát nám dějiny lidstva ukázaly, že ty nejdůležitější kapitoly se propisují do osudů lidí a knih téměř identicky. Platí to snad od chvíle, kdy převratný vynález Johanna Gutenberga navždy změnil svět, kterým se právě díky knihtisku mohly začít masově šířit myšlenky a informace.

Temné události v naší historii tak vedle ničení lidských životů provázelo ničení knih ve snaze umlčet nepohodlné názory, vymazat paměť. Klášter Želiv patřil vždy k místům, jimž se těžké okamžiky naší historie nevyhýbaly. Je tedy téměř zázrak, že se tamní soubor knih, po staletí opečovávaný a rozšiřovaný premonstráty, uchoval až do dnešních dnů.

Historie želivského kláštera sahá až do roku 1139. V průběhu devíti staletí zažil mnoho pohnutých chvil. Byl postižen několika požáry, opakovaně obsazen husity i jinými vojsky, řeholníci se museli vypořádat s epidemiemi, přírodními katastrofami i nepřítelí státní moci. Po únoru 1948 byl klášter v rámci Akce K zrušen, kvůli jeho odlehlé poloze zde byl zřízen internační tábor pro kněze a řeholníky, který byl uzavřen až v únoru 1956. Už roku 1950 byly budovy vyklizeny a knihy putovaly do Památníku národního písemnictví na

„Klášter nemůže fungovat bez knih. Želivská knihovna měla být odrazem světa, proto jsou v ní vedle teologické literatury zařazeny i knihy z nejrůznějších oborů psané hlavně německy, latinsky a česky. Nám se podařilo do knihovny umístit 25 000 svazků vydaných do roku 1860.“

*Jana Oppeltová
katedra historie FF UP*

pražský Strahov. „Ve druhé polovině dvacátého století sloužil klášter jako psychiatrická a protialkoholní léčebna. Necitlivá správa areálu vzdavnou historickou památku prakticky zdevastovala,“ doplňuje současný opat kláštera Tadeáš Róbert Spišák. Vzpomíná, jak sám před dvaceti lety do želivského kláštera přišel a provázal návštěvníky refektářem – společnou jídelnou řeholníků: „Povzdechli jsem si, že v patře nad námi je knihovna, tedy místo pro duchovní pokrm, ale bohužel zavřená. Nábytek byl za komunistů spálen, knihy tam tedy ležely jen tak na hromádách,“ líčí opat Spišák neutešenou situaci, kdy se knihy sice už vrátily ze Strahova zpět, ovšem v neúplném počtu, neevidované a neuspořádané.

Snahy o to, aby knihovna získala svůj původní vzhled a především funkci, začaly získávat konkrétní obrysy před šesti lety, kdy do kláštera začali na prázdninové praxe jezdit studentky a studenti olomoucké filozofické fakulty. Po celou dobu je při této náročné práci vedly pedagogy Jana Oppeltová, Ema Šimková a Věra Slavíková z Katedry historie FF UP. „S našimi studenty vyrážíme na terénní praxe i do jiných institucí v Čechách a na Moravě. Do želivského kláštera jezdíme od roku 2018 vždy se skupinkou patnácti až dvaceti studentů.

Práce tady byla opravdu těžká. Knihovnu jsme za tu dobu museli dvakrát vystěhovat, každá z těch knih nám prošla rukama minimálně třikrát. Když vezmeme v potaz jejich váhu, je to, jako bychom přestěhovali tři a půl slona,“ směje se Jana Oppeltová.

Do prací v klášteře se zapojili nejen posluchači katedry historie, ale také studenti dějin umění či muzikologie. Společně historické svazky uspořádali, opatřili signaturami a z části také zkatologizovali. Na podzim minulého roku pak knihy během několika prodloužených víkendů nastěhovali do nově pořízených regálů. Moderní mobiliář byl navržen projekční kanceláří Šépka architekti. „Jedná se o systém betonových podpěr a plechových polic, přičemž beton byl odléván přímo na místě s použitím šterku a kamínků z řeky Želivky. Chtěli jsme tak do architektury vepsat to samotné místo. Celá sestava je udělána jako samostatná, tudíž jsme ji nemuseli nijak kotvit do historických konstrukcí. Doprostřed celé místnosti jsme umístili stůl – osmimetrovou plechovou desku, na které se prezentují ty nejvzácnější knihy kryty třinácti poklopy. Záměrem bylo navodit dojem jakési hostiny u stolu, jelikož přímo pod knihovnou se nachází klášterní jídelna,“ popisuje architekt Jan Šépka. →

Na obnově historické knihovny kláštera Želiv se od roku 2018 podílela více než stovka studentek a studentů Filozofické fakulty Univerzity Palackého. Pomáhat v rámci terénních praxí jezdí ale studenti a pedagogové z olomoucké katedry historie i na další místa v Čechách a na Moravě, mimo jiné například do cisterciáckého kláštera v Oseku u Duchcova pod Krušnými horami, do kláštera premonstrátů v Teplé u Mariánských Lázní nebo do diecézní knihovny biskupství v Litoměřicích.

Zrekonstruované a citlivě dovybavené prostory původní knihovny jsou zdobeny freskami z 18. století. Během slavnostního otevření letos na jaře si je prohlédl také rektor Martin Procházka. „Klášter Želiv patří k nejkrásnějším a nejvýznamnějším památkám u nás. Jsem hrdý, že k jeho obnově přispěli i naši studenti a pedagogové, kteří se tak podílejí na záchraně kulturního dědictví naší země. Myslím, že je to skvělá ukáзка toho, jak naše studentky a studenti zvládají prakticky využít své znalosti a dovednosti. A co mě těší obzvlášť, je skutečnost, že tu máme velmi dobrý příklad společenské uplatnitelnosti humanitních oborů,“ říká rektor UP.

Želivský klášter je od roku 2010 národní kulturní památkou, loni si areál prohlédlo 17 tisíc návštěvníků. Samotná knihovna není součástí prohlídkového okruhu, k dispozici je badatelům a odborné veřejnosti.

Návštěvníkům se otevře jen při zvláštních příležitostech, je totiž součástí klauzury, tedy prostor, v nichž se pohybují pouze řádoví bratři. „Klášter nemůže fungovat bez knih. Želivská knihovna měla být odrazem světa, proto jsou v ní vedle teologické literatury zařazeny i knihy z nejrůznějších oborů psané hlavně německy, latinsky a česky. Nám se podařilo do knihovny umístit 25 000 svazků vydaných do roku 1860. Jsou mezi nimi i středověké a barokní rukopisy, a dokonce i několik prvotisků, které byly tištěny před rokem 1500. Pro studenty je to opravdu výjimečný okamžik, kdy mohou poprvé držet v rukou tak staré a vzácné knihy,“ podotýká Jana Opetlová.

Vedle zrekonstruované knihovny otevřel klášter Želiv před letošní turistickou sezonou také nově upravené prostory staré prelatury – sídla opata. „I zde jsme vděční za spolupráci paní doktorce Janě Opetlové,

kteřá je autorkou libreta expozice a spolu s dalšími kolegy z Filozofické fakulty Univerzity Palackého a z Hroznavy akademie Kláštera v Teplé také její zdařilé instalace,“ dodává Tadeáš Róbert Spišák. Stará prelatura je nyní součástí prohlídkového okruhu kláštera, nově instalovaná expozice přibližuje archeologické nálezy a zejména podobu opatského bytu na začátku 20. století, včetně ložnice, pracovny, jídelny, salonu, soukromé kaple, knihovny či klášterního muzea. „Rád bych Univerzitě Palackého, jejím zaměstnancům a studentům ze srdce poděkoval. Bez jejich úsilí, obětavosti, odborných znalostí a neobyčejného entuziasmu bychom toto dílo nedokončili. A především bychom nikdy nedospěli k tomu, že naše historické svazky jsou po téměř sedmdesáti letech znovu uloženy v původních prostorech,“ dodává opat želivského kláštera.

foto: Vojtěch Duda

událost

Symbolem spojení města s církevními, vojenskými a univerzitními tradicemi se stal slavnostní průvod k počtě jeho patronky svaté Pavlíny, v němž nechyběli ani akademičtí hodnostáři. Olomouc pravidelně v červnu pořádá několikadenní Svátky města, jimiž si připomíná svou bohatou historii. (ipu)

8 fakult
1 univerzita

Letošní zimu v Česku přežilo víc včelstev než v předešlých letech, ukázal průzkum COLOSS

Výrazně nižší úhyny včelstev hlásí po zimě tuzemští včelaři. Zimní měsíce nepřežilo 12,2 % včelstev, což je ve srovnání s předchozí sezonou 2022/2023 pokles o 4,3 procentního bodu. Vyplyvá to z letošního ročníku monitoringu úspěšnosti zimování včelstev COLOSS. Do 11. ročníku tohoto projektu, který koordinují vědci z Přírodovědecké fakulty UP, se letos zapojilo rekordních 2 974 včelařek a včelařů. Ti zazimovali celkem 38 580 včelstev, monitoring tak obsáhl 4,8 % registrovaných chovatelů a 5,4 % registrovaných včelstev v ČR.

„V uplynulé sezoně byly ztráty včelstev v České republice nižší, než je dlouhodobý průměr. Celkově lze tedy říci, že sezona byla z pohledu minimalizace úhynů včelstev úspěšná. Ztráty z našeho po-

sledního monitoringu se přibližují úrovním z let 2017 až 2019, kdy se pohybovaly mezi 12 až 13 procenty,“ uvedl Jiří Daníhlík z katedry biochemie. Nejvyšší míru úhynů po zimě hlásí chovatelé z Jihomoravského kraje (18,4 %), naopak nejnižší ztráty jsou zaznamenány v Karlovarském kraji (8,1 %).

Získaná data o ztrátách včelstev odborníci zanesli do mapy. Vycházeli přitom z poštovních směrovacích čísel, která včelaři zapsali do dotazníků. „Při vytváření mapy jsme vybírali PSČ, u nichž máme informace o dvou nebo více procentech registrovaných včelstev oproti datům od ministerstva zemědělství. Zobrazená data díky tomu lépe odrážejí skutečnost,“ řekl Jan Brus z katedry geoinformatiky. Oblas-

ti s omezenými informacemi nebo žádnými informacemi nejsou v mapě zahrnuti.

Počet poštovních směrovacích čísel, kde odborníci získali údaje od dvou a více procent zastoupených včelstev, v letošním průzkumu COLOSS vzrostl z loňských 584 na 820. „Tento nárůst je dán větším zapojením chovatelů. Díky tomu se v mezinárodním srovnání radíme ke státům, které velmi výrazně přispívají do mezinárodní databáze dat o úhynech a poskytují tak spolehlivé informace k mezinárodnímu srovnání,“ upozornil Jiří Daníhlík.

Včely nejvíce ohrožuje především varroáza, kterou by v následujících měsících měli chovatelé bedlivě sledovat a včas včelstva ošetřit, aby zabránili jejich úhynům i v nadcházejícím období. (cho)

Martin Cajthaml přibližuje pojetí mravního zla podle filozofa a teologa von Hildebranda

Nevydané texty z pozůstalosti německého filozofa a teologa Dietricha von Hildebranda studoval a kriticky zpracoval Martin Cajthaml, profesor Cyrilometodějské teologické fakulty UP. Publikace věnovaná problematice kořenů mravního zla vyjde u nakladatelství Hildebrand Press.

Hlavním von Hildebrandovým dílem je Etika vydaná po druhé světové válce v USA, kam jako oponent německého národního socialismu odešel. „Mezi tématy Etiky je i problematika kořenů mravního zla. Ještě donedávna se zdálo, že jde o nejrozsáhlejší von Hildebrandovo pojednání té oblasti, ovšem v jeho pozůstalosti se mi podařilo objevit materiály, které jeho pojetí mravního zla posouvají dále. Tyto texty jsem si položil za cíl zpřístupnit,“ uvedl Martin Cajthaml, který se dílem von Hildebranda dlouhodobě zabývá.

Pro knihu využil šesti dochovaných rukopisů a šesti strojopisů, celkem šlo asi o 400 stran textů. „Moje teze je, že tyto materiály vznikly v době přípravy Etiky, ale nebyly do již poměrně rozsáhlého díla kvůli obsáhlosti zařazeny. Nakonec přímo v Etice najdeme zmínku, že se chystá další dílo, které se podrobně zaměří na

nejvýznamnější příčiny mravního zla,“ dodal.

Hlavní příčiny von Hildebrand spatřoval v konkupiscenci (silné touze, žádostivosti, dychtivosti) a pýše, o kterých psal již v Etice, kde rozlišil několik jejich podob. V dosud nevydaných textech jednotlivé typy dále rozpracoval. „Zmínuje se mimo jiné o konkupiscenci v duševní oblasti, která se může projevat v konzumaci povrchní zábavy. Věnuje se i nenávisti jako další příčině mravního zla či lenosti, a to například i v rovině duchovní,“ přiblížil profesor Cajthaml s tím, že materiály, které v rámci projektu podpořeného Grantovou agenturou ČR kriticky zpracoval, zásadním způsobem doplňují celkový obraz etiky ve von Hildebrandově pojetí. „Považuji to za jednu z nejdrobnějších analytických i deskriptivních studií příčin mravního zla v dějinách filozofické etiky.“ (vim)

Právo a digitální technologie. Právnická fakulta rozšířila nabídku doktorských programů

Doktorské, s interdisciplinárním základem a následnou možností individuální volby užšího zaměření. Orientované na výzkum, se silnou podporou excelentních výstupů a s mezinárodním charakterem. Nejen tyto výhody mají ve svém rodném listu doktorské programy Právo a digitální technologie a Law and Digital Technologies. První studenti do nich nastoupí v září.

Oba programy se fakultě podařilo akreditovat vloni na podzim. Garantované jsou Právnickou fakultou UP ve spolupráci

s katedrou informatiky Přírodovědecké fakulty UP. „Naším cílem při přípravě programů bylo vyplnit mezeru ve vzdělávání, kdy interdisciplinární doktorský program, který bude speciálně profilovaný na komplexní otázky interakcí práva a digitálních technologií, zatím v nabídce českých vysokých škol chyběl. Jejich vytvoření se Univerzita Palackého připojila k obecnému globálnímu trendu,“ řekl Ondřej Hamulák, proděkan pro vědu a výzkum PF UP, který se výrazně podílel na vzniku programu a bude také jedním z vyučujících. „Potřeba programu, který bude vychovávat vysoce specializované experty na problematiku práva digitálních technologií a inovací, je odůvodněná zejména překotným vývojem moderních technologií, kdy je právní reakce častokrát výrazně opožděná za novými technologickými řešeními,“ dodal proděkan.

Ke studiu se může hlásit absolvent magisterských programů, titul z právnické fakulty není podmínkou. „Ke studiu může být přijat uchazeč, který ukončil magister-

ské vzdělání a úspěšně vykoná přijímací zkoušku, při které budou ověřovány zejména studijní předpoklady uchazeče, úroveň znalostí z oblasti práva a digitálních technologií v jejich vzájemné provázanosti a připravenost uchazeče k vědecké a tvůrčí činnosti v těchto oblastech,“ shrnul Michael Kohajda, proděkan pro doktorské studium, kvalifikační řízení a finance, který připravoval akreditaci a na programu se bude dále podílet jako vyučující.

Oba programy, český i anglický, mají standardní dobu studia čtyři roky a uchazeči mohou volit mezi prezenční a kombinovanou formou.

Absolventi programu Právo a digitální technologie a Law and Digital Technologies se uplatní především jako právní experti v oblasti digitálních technologií ve veřejných institucích, v národním i mezinárodním kontextu, ale také v soukromém sektoru, jako výzkumní pracovníci a analytici, jako přednášející v pedagogickém procesu nebo školitelé odborných kurzů. (eha)

Mozaika poznání nabídla na pedagogické fakultě velmi zajímavé příspěvky

Pedagogická fakulta UP uspořádala sedmnáctý ročník konference Mozaika poznání. V rámci její soutěžní části prezentovalo šestnáct studentů a studentek své práce, zazněly tak zajímavé informace jak z oborů neučitelství a učitelství, tak i z oborů umělecká činnost a tvorba. K oceněným pracím patřil například Přečasný nový svět Alexandra Ivanova, doktoranda oboru Výtvarná pedagogika.

„Ve své diplomové práci, sochařském objektu, se odkazuji na dílo Aldouse Huxleyho Konec civilizace aneb Přečasný nový svět. Kromě uvedené knihy jsem se inspiroval i mytologickými příběhy o stvoření člověka, a především relativně novou metodou genového inženýrství CRISPR-Cas9. Tvarosloví mého výsledného díla pak odkazuje na známou společenskou hru Jenga. Jde o vícedílnou věž pokroucenou do dvoušroubovice DNA. Každá z pětadesáti hnědých a bílých cihel symbolizuje jeden gen,“ uvedl Alexander Ivanov.

Dlouho přemýšlel nad tím, jak by výsledné dílo mělo vypadat, a odpověď našel ve známé společenské hře Jenga. „Jeden

z důležitých aspektů hry spočívá v tom, že pokud uděláme spoustu změn, stává se stavba nestabilní. To platí i v oblasti genového inženýrství. Čím více změn v genetické informaci učiníme, tím více se vystavujeme riziku, že by se mohlo něco pokazit. Právě na tuto skutečnost upozorňuje svou podobou výsledný sochařský objekt. Mým záměrem bylo vstoupit do veřejného prostoru s otázkou, zda bychom jako lidstvo měli zasahovat do lidské DNA. Pakliže zaujmeme kladné stanovisko, je důležité, abychom si uvědomovali rizika s editací genomu spojená,“ dodal doktorand pedagogické fakulty.

Jeho diplomová práce nabízí více než metr a půl vysokou věž s povytaženou, ne příliš povedenou cihlou, vedle níž se nachází tvarově téměř dokonalá bílá cihla. „Abstrahovaná podoba sekvence DNA by měla diváka vybízet k tomu, aby si pohrával s myšlenkou přímé editace lidského genomu. Stačilo by pouhé natažení ruky a pasivní pozorovatel by se mohl stát genovým inženýrem či bohem stvořitelem tím, že namísto defektivního genu vloží do

dvoušroubovice DNA gen dokonalý,“ uzavřel Alexander Ivanov, jenž na své diplomové práci se zajímavým přesahem do didaktiky pracoval několik měsíců. (map)

8 fakult 1 univerzita

Lékařská fakulta přivítala diamantové absolventy i katedru pařebního lékařství

Dvě jarní soboty patřily na Lékařské fakultě UP absolventům. Zatímco pro lékaře, kteří završili studium v roce 1964, fakulta připravila Diamantovou promoci, jejich o třicet let mladší kolegové usedli znovu do velké posluchárny Teoretických ústavů během tradičního setkání Radicés / Kořeny.

Promoční slib znovu složilo 32 diamantových absolventů, jejichž profesní cesty byly pestré. Vedle tuzemských působišť zanechali stopy například v Kanadě, Zambii nebo na Maltě. „Když jsme na fakultu nastoupili, dobudovaly se Teoretické ústavy. Byli jsme první, kdo tu skládal zkoušku z anatomie,“ vzpomněl mimo jiné chirurg Miloslav Duda, který je s fakul-

tu a Fakultní nemocnicí Olomouc stále spjatý. Stejně jako Jindřich Pazdera, který byl proděkanem pro studium Zubního lékařství. „Mohlo to být lepší, ale nebylo to špatné,“ hodnotil uplynulá desetiletí profesor Pazdera. „Od našeho posledního setkání před deseti lety naše řady opět prořídly. Svědčí to o tom, že ani my zubní lékaři, bohužel, nedokážeme odolat zubu času,“ povzdychl také.

Vzpomínalo se i během Kořenů, na nichž se setkali lékaři promující v roce 1994. Jedním z nich byl i rektor UP Martin Procházkva. „Nebudu zastírat, že je na vás tady odspodu od katedry zajímavý pohled. Dokonce i dotazy padají stejně jako před

třiceti lety,“ usmíval se, když zdrazil ve velké posluchárně své někdejší spolužáky.

„Potřebovali jsme nějak odbourávat stres, tak jsme chodili do hospod. Jednou jsme šli v bílých pláštích a založili katedru pařebního lékařství. Dodnes mám její zakladací listinu s podpisy zakladatelů. Na škole jsme byli dobrá banda a po promoci nám bylo líto se dále nestýkat, tak jsme s kolegyní Lenkou Ottovou založili tradici a každý druhý rok se setkáváme v Jeseníkách, schází se nás 60 až 90. A navzájem si pomáháme, když je potřeba. Je to skvělé,“ dodal Miroslav Štúr, ortoped a traumatolog působící v Německu. (vim)

Fakulta zdravotnických věd získala významného partnera

Memorandum o spolupráci podepsali na začátku května děkan Fakulty zdravotnických věd UP Jiří Vévoda a ředitelka Národního centra ošetrovatelství a nelékařských zdravotních oborů Jana Nekudová. Vedení fakulty si od kontaktu s významným partnerem slibuje propojení cílů, jejichž jmenovatelem je vzdělání a následný profesní rozvoj nelékařských zdravotnických pracovníků.

„Obě strany mají zájem o spolupráci s ohledem na rozvoj vzdělávací a vědecko-výzkumné oblasti z hlediska využití aktuálních a dostupných vědeckých poznatků a celkového zkvalitnění poskytovaných zdravotních služeb a ošetrovatelské péče,“ shrnul děkan Jiří Vévoda.

Vedení fakulty a centra se v memoran-

du dohodla na formách spolupráce. Ta by měla být zaměřena například na vzájemné kooperace na jednotlivých vzdělávacích činnostech jak pro studenty, tak pro zdravotnické pracovníky, participaci na vědecko-výzkumné činnosti nebo sdílení nových poznatků s ohledem na zkvalitnění poskytované zdravotní a ošetrovatelské péče.

„Výhody spolupráce spatřujeme především ve vzájemném propojení cílů, jejichž společným ukazatelem je vzdělání a budoucí profesní rozvoj nelékařských zdravotnických pracovníků. Pevně věříme, že i další oblasti, jako je například rozvoj vědecko-výzkumné činnosti, budou s ohledem na předmět memoranda akcentovány,“ uvedla přednostka Ústavu ošetrovatelství Daniela Bartoničková. (dkr)

Studenti si vyzkoušeli náročnost požárního sportu i práce hasičů

Studenti Fakulty tělesné kultury UP si mohli vyzkoušet disciplíny požárního sportu a činnosti, které při své práci vykonávají hasiči. V rámci studia ochrany obyvatelstva se vůbec poprvé mohli zúčastnit kurzu, který vznikl ve spolupráci s Hasičským záchranným sborem Olomouckého kraje a Sborem dobrovolných hasičů Olomouc-Chválkovic.

Štafeta 400 metrů přes překážky, požární útok i hašení otevřeného ohně několika typy hasicích přístrojů nebo stavění protipovodňové hráze z pytlů, to vše si mohli studenti během třídního kurzu vyzkoušet. „Jsem naprosto spokojený a rád za tuto zkušenost. Kurz doporučuji všem, kteří se o hasičinu zajímají. Mě to tímto směrem už delší dobu táhne, takže jsem se přihlásil, abych se dozvěděl nové informace a něco si zkusil. Leccos se může hodit i v běžném životě, třeba hašení ohně hasicím přístrojem. Největší fuška určitě byly disciplíny v plné výstroji jako motání hadic a tahání 80kilového panáka,“ ohlédl se jeden z účastníků Adam Kunz.

„Na první setkání s požárním sportem si studenti vedli velmi dobře. Největší úspěch je, že nedošlo k žádnému zranění, protože ta se v těchto technicky náročných disciplínách objevují poměrně často,“ ohodnotila Vendula Bartošová, která se požárnímu

sportu věnuje již od šesti let, nyní reprezentuje UP na akademických mistrovstvích ČR a účastníky kurzu provedla nácivkem štafety přes překážky a požárního útoku.

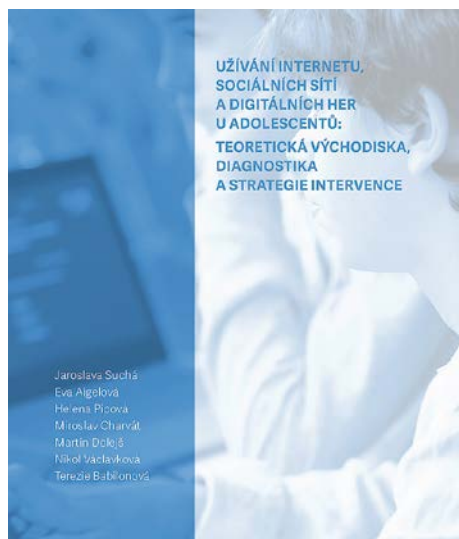
Cílem premiérově uspořádaného kurzu bylo nejen seznámit zájemce se základy požárního sportu, ale také navázat spolupráci s dobrovolnými hasiči a případně studentům, kteří se tomuto odvětví již věnují ve

svých bydlištích, otevřít možnost tréninků v Olomouci.

„Velmi děkujeme SDH Olomouc-Chválkovic za poskytnutí zázemí, také členům HZS Olomouckého kraje, kteří garantovali část věnovanou požární ochraně. Určitě bychom byli rádi, kdyby tato spolupráce pokračovala i do budoucna,“ dodala garantka kurzu Olga Halášová. (vim)

Pomoc k bezpečnějšímu digitálnímu prostředí nabízí monografie z katedry psychologie

Průvodcem pro akademiky, výzkumníky i pro odborníky působící ve vzdělávací, klinické, poradenské či psychoterapeutické praxi, kteří se zabývají problematikou online závislostí, může být monografie s názvem Užívání internetu, sociálních sítí a digitálních her u adolescentů: Teoretická východiska, diagnostika a strategie intervence. Vznikla na katedře psychologie FF UP a má jednoduché a jasné cíle: přispět k pochopení široké oblasti závislostí a pomoci přiblížit se bezpečnějšímu a zdravějšímu digitálnímu prostředí.

„Naším cílem bylo na základě nejnovějších poznatků poskytnout teoretické ukotvení, definovat základní pojmy, informovat o hlavních charakteristikách jednotlivých fenoménů a představit psycho-

diagnostické metody pro screeningové zhodnocení této problematiky,“ uvedla za autorský kolektiv Jaroslava Suchá z katedry psychologie FF UP.

Zajímavá publikace, která doposud českému trhu chyběla, je aktuálním shrnutím rozsáhlé problematiky z oblasti kyberprostoru. S důrazem na multidisciplinární přístup vyzdvihuje význam časné intervence, specializovaného vzdělávání odborníků a potřebu individualizované péče. Představuje nejen teoretický základ pro studium nezdravého užívání u vybraných technologií, ale i praktické návody pro odborníky, rodiče a všechny, kteří se s oblastí problémového užívání digitálních technologií setkávají. Významně tím přispívá k rozvoji efektivních preventivních a intervenčních programů v této oblasti. (map)

Vědci z CATRIN jako první využili grafenový inkoust pro levný a dostupný tisk senzorů

Koupit si speciální inkoust a doma či v kanceláři si sami vytisknout senzor pro zjištění přítomnosti bakterií v těle nebo například těžkých kovů ve vodě? Díky vědcům z Českého institutu výzkumu a pokročilých technologií – CATRIN Univerzity Palackého to může být v dohledné době běžná praxe. Jako první na světě totiž vytiskli v běžné inkoustové tiskárně s pomocí vlastnoručně vyrobeného grafenového inkoustu univerzální elektrodu pro nejrůznější senzory. V porovnání s komerčně využívanými produkty má tato elektroda stejný výkon a citlivost, je ale výrazně levnější a dostupnější.

Elektrochemické biosenzory jsou využitelné nejen v medicíně, ale například i pro sledování kvality potravin, pitné vody nebo ovzduší. Jejich klíčovou součástí jsou elektrody, pro jejichž výrobu se ukázaly jako velmi vhodné materiály právě na bázi grafenu. Základem úspěchu olomouckých vědců byla příprava grafenového inkoustu, což nebyl snadný úkol.

„Inkousty pro tisk musí splňovat řadu vlastností, jako je například velikost částic v inkoustu či jeho viskozita. My jsme vhodnou kombinaci našli a grafenový inkoust vyrobili. Díky tomu jsme vytiskli elektrodu, která je univerzální a je potřebného tvaru. V jakékoliv elektrochemické laboratoři si ji dokáží zapojit a měřit s ní,“ řekl první autor článku Martin-Alex Nalepa, který se do výzkumných projektů CATRIN zapojil ještě coby student Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého.

Na rozdíl od stávajících postupů je díky inkoustovému tisku na tvorbu elektrody potřeba velmi malé množství materiálu. „Komerční metody používají řádově miligramy materiálu a elektrody stojí minimálně několik desítek korun. My potřebujeme materiálu zhruba tisíckrát méně, tedy řádově mikrogramy. Náklady na materiál

pro jednu elektrodu jsme vypočetli asi na dvě koruny. Výkon je srovnatelný s komerčně využívanými senzory, které jsou připravované jinými metodami, ale výroba je velmi přesná a snadná. Navíc jsme mysleli i na životní prostředí, a proto jsme jako rozpouštědlo inkoustu zvolili obyčejnou vodu,“ objasnil další z autorů David Panáček z CATRIN.

Výzkumníci ale chtějí pokročit ještě dále. Cílem je připravovat různé typy inkoustů pro konkrétní aplikace funkcionalizací grafenu, tedy připojením specifické molekuly, jež bude sledované látky „vychytávat“. Využití je velmi pestré – od detekce mikrobů, antibiotik, pesticidů, markerů některých nemocí až po škodliviny v životním prostředí. Víze je taková, že zákazník si koupí funkcionalizovaný inkoust, dá si ho do vlastní tiskárny a senzor si vytiskne doma nebo v kanceláři. Vytisknutou elektrodu může připojit třeba k mobilnímu telefonu a měřit.

Mistrovský kousek se autorům podařil v rekordně krátkém čase, přestože začínali s touto technologií od nuly. „S prvními kroky nám pomohla naše dlouhodobá spolupráce s kolegy z týmu profesora Arbena Merkociho ze špičkového výzkumného ústavu ICN2 v Barceloně. Naší přidanou hodnotou pak byla skvělá synergie v našem multidisciplinárním týmu, která urychlila překonání řady překážek během výzkumu,“ uvedl vedoucí týmu Michal Otyepka. Podle něj již vědci jednají s možnými zájemci o komercializaci.

Připravit postup pro výrobu grafenového inkoustu pro tisk stabilních, citlivých a selektivních elektrod biosenzorů a ověřit je v laboratorních podmínkách je cílem prestižního grantu Evropské výzkumné rady (ERC) v kategorii Proof of Concept, který Otyepka vloni obdržel.

David Panáček s elektrodou.

Fakulta tělesné kultury se podílela na vývoji systému pro hodnocení lokální svalové zátěže

Odborníci z pěti univerzit a společnosti Icontio spojili síly při vývoji systému pro hodnocení vybraných rizikových faktorů fyzické zátěže pracovních operací v kontextu Průmyslu 4.0. Do projektu podpořeného Technologickou agenturou ČR byla zapojena Fakulta tělesné kultury UP.

Výsledkem aplikovaného výzkumu je návrh nového zařízení pro hodnocení lokální svalové zátěže při pracovních operacích prostřednictvím elektromyografie, které je uživatelsky přívětivější než dosud používaná řešení. Fyzická zátěž je jedním z posuzovaných rizikových faktorů při kategorizaci prací z pohledu ochrany veřejného zdraví. Navržená řešení jsou chráněna jako užitečný vzor a je podána žádost o patent.

„Podařilo se nám vyvinout zařízení, které je lehké, má větší snímkovací frekvenci a využívá technologii Bluetooth, takže se zaměstnanec může při měření pohybovat a data jsou bezdrátově přenášena do mobilu nebo tabletu, kde hodnotitel ihned vidí zpětnou vazbu,“ při-

blížil David Prycl z Aplikačního centra BALUO.

S ohledem na zaměření fakulty olomoučtí odborníci hledali možnosti využití nového zařízení také u sportovců. „Využití ve sportu se nabízí například ke sledování a porovnávání dat z maximálních zátěžových testů a z tréninků. Nové zařízení, jehož senzory lze dát prakticky na jakýkoliv sval, jsme testovali ve spolupráci s lezeckou reprezentací,“ uvedl hlavní řešitel za FTK UP.

Zaměřili se i na administrativní pracovníky, závěrem této studie bylo doporučení delší intervence. „Sledovali jsme lokální zátěž svalů a počty úhozů při psaní na počítači ve třech polohách – nekorigovaném sedu a fyzioterapeutem korigovaném sedu a stojí. Probandy jsme měřili pět minut i s ohledem na budoucí možnosti komercializace, ale nepotvrdilo se, že by zátěž měla v tak krátké době nějaký vliv na polohu měřeného. Projevila se však vyšší aktivita svalů při korigovaném sedu, protože při korek-

ci vynakládáme energii na její udržení. Nicméně bylo by zajímavé zjistit, zda by naše původní hypotézy potvrdila delší intervence a opakované měření,“ dodal David Prycl. (vim)

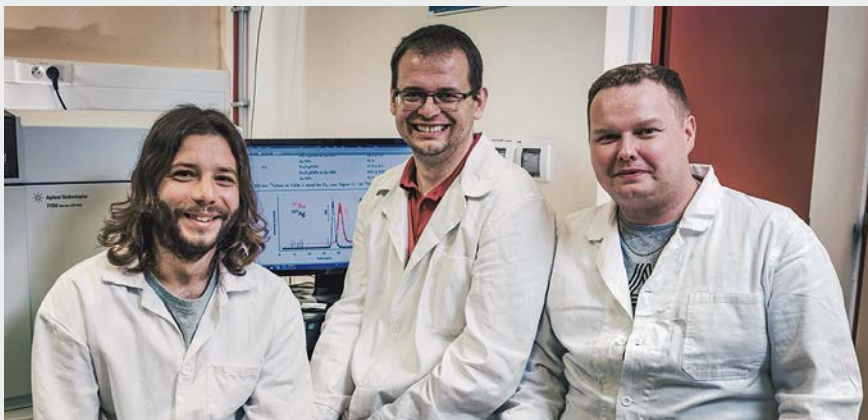
Novou metodu sledování nanočástic vyvinuli vědci z katedry analytické chemie

Novou unikátní metodu umožňující sledovat chování nanočástic v prostředích, které napodobují přirozené podmínky v organismech nebo v životním prostředí, vyvinuli vědci z katedry analytické chemie Přírodovědecké fakulty UP. Výsledky práce olomouckých vědců zveřejnil renomovaný časopis Americké chemické společnosti Analytical Chemistry.

Metoda umožňuje mimo jiné bližší studium koloběhu nanočástic v životním prostředí. Používané nanočástice se totiž dostávají do odpadních vod a následně také do řek a moří. „Zde potkávají další nanočástice a může docházet k jejich vzájemnému působení, které ve výsledku může znásobit například jejich toxicitu. Doposud nebylo možné tyto efekty

podrobněji studovat, ale díky naší metodě je nyní můžeme detailně pozorovat a popisovat. Věříme, že náš přístup tak může v budoucnu pomoci těmto nežádoucím jevům předejít,“ uvedl Jan Petr, jeden z autorů studie.

Vědci pro svoji práci využili unikátní spojení kapilární elektroforézy a hmotnostní spektrometrie s indukčně vázaným plazmatem. „Rozhraní pro spojení obou přístrojů jsme vyvinuli a zkonstruovali na našem pracovišti už přibližně před pěti lety,“ uvedl Tomáš Pluháček, jeden z původců tohoto spojení. Při sledování chování nanočástic vědci využili Taylorovu disperzní analýzu, což je matematický postup analýzy experimentálně získaných dat, který umožňuje určit velikost nanočástic. „Použití uvedené přístrojové techniky nám navíc umožňuje získávat informace o prvkovém, respektive izotopovém složení nanočástic, což můžeme využít například při sledování osudu izotopicky značených nanočástic,“ doplnil spoluautor studie Daniel Baron. (cho)

Martin Procházka prezidentem sítě Aurora

Rektor Univerzity Palackého Martin Procházka povede od nového akademického roku evropskou univerzitní síť Aurora. Jejím prezidentem jej zvolil Aurora General Council během setkání Aurora Spring Biannual 2024, které se uskutečnilo na konci května v italské Neapoli. Přes 170 zástupců z 15 zapojených institucí se na něm věnovalo rozvoji mezinárodního vzdělávání, zapojení stakeholderů či transferu technologií.

Univerzita Palackého se do sítě Aurora připojila jako přidružený člen v roce 2020, v květnu roku 2022 se stala plnohodnotným členem globálního univerzitního konsorcia Aurora network. Po dalším období intenzivní spolupráce byl rektor UP Martin Procházka počátkem letošního roku nominován na pozici president-elect.

Při volbě v Neapoli získal plnou podporu, od září tak nahradí současného prezidenta, kterým je rektor Islandské univerzity Jón Atli Benediktsson. Jako poděkování za jeho působení mu Martin Procházka během

slavnostního ceremoniálu předal vázu z českého křišťálu. „Tento dárek není jen projevem našeho přátelství, ale také symbolem vaší vynikající práce pro Auroru. Český křišťál, proslulý svým vynikajícím řemeslným zpracováním, připomíná spojení tradice a inovace, o které v Auroře usilujeme, a odráží naše závazky k excelenci ve vzdělávání a výzkumu,“ řekl Martin Procházka.

Ve své děkované řeči zdůraznil, že chce v roli prezidenta poskytnout univerzitám i všem členům komunity prostor pro vyjádření a možnost společně formovat jak budoucnost Aurory, tak evropského vysokého školství: „Mojí misí je stavět mosty – mezi kulturami, institucemi i celým světem. Naším závazkem je v tomto propojení růst společně, rozvíjet Auroru a rozšiřovat naše ambice s dalšími globálními partnery.“

Klíčovou úlohu v rámci Aurory hrají studenti a studentky. Jedním z jejích výkonných orgánů je Studentská rada, jejímž prezidentem je Hanuš Patera, student psy-

chologie na Filozofické fakultě UP. „Naděšení a nápady studentů jsou pro nás všechny inspirací. Jako prezident si budu klást za cíl nadále pracovat na vytváření studenty orientovaného a inkluzivního prostředí,“ zdůraznil Martin Procházka.

Setkání se konalo v historickém komplexu Neapolské univerzity Fridricha II., která letos slaví 800 let existence. V programu byl kromě volby nového prezidenta kulatý stůl, zaměřený na rozvoj společných mezinárodních studijních programů, či přednášky o participativní demokracii a občanské vědě. Prorektor UP pro strategii a vnější vztahy Michal Malacka vystoupil jako host kulatého stolu Stakeholder Engagement and Social Entrepreneurship in European Alliances. Vedle předávání prezidentsví byl dalším slavnostním okamžikem i podpis Plánu udržitelného rozvoje Aurory, který vznikl díky práci týmu Sustainable Campus pod vedením Univerzity Palackého.

Rektor UP Martin Procházka (vlevo) ve funkci prezidenta Aurory vystřídá rektora Islandské univerzity J. A. Benediktssona.

text: Milada Křížková Hronová
foto: Jakub Čermák

portrét

**Michal Horák,
doktorand PdF, zpěvák:
Člověk se naučí nejvíc,
když jde učit**

Michal Horák (* 1998)

Písničkář, posluchač doktorského studijního programu Hudební teorie a pedagogika na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého. V roce 2021 zvítězil v kategorii Objev roku v anketě Český slavík 2021 a získal i nominaci na hudební Cenu Anděl. Je autorem hitů, v nichž sází na autentický humor a životní situace. Jeho specifický přístup k hudbě oslovuje posluchače všech cílových skupin. Vydal tři alba, jeho písně na YouTube přesahují hranici jedenačtyřicet milionů zhlédnutí.

„Pokud někde bydlíte, tak tam pravděpodobně hrajeme,“ říká šestadvacetiletý Michal Horák, známý písničkář. Především ale student doktorského studijního programu Hudební teorie a pedagogika na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého a také nový král Olomouckého majálesu UP. Při zhruba sto koncertech ročně jsou jeho skladby slyšet napříč republikou. K tomu, aby byl však jeho život v rovnováze, potřebuje učit. Tvrdí, že kolotoč hudebního světa, neustálý adrenalin, je potřeba střídát s něčím, co člověka trochu uzemní.

„Zjistil jsem, že je pro mě hodně důležité mít svou činnost rozprostřenou na více místech. Baví mě, že můžu koncertování střídát s výukou. To pomyslně uzemnění považuji totiž za zdravé.“ O tom, že se bude věnovat hudbě, měl vlastně jasno od malička. Na klavír zkušel doma hrát už ve třech letech, později si přibral kytaru, v jedenácti, když objevil Beatles, už moc nebylo o čem debatovat.

Do šestnácti let hrál víceméně podle ucha, intuitivně. Prostě si nějakou skladbu naposlouchal a pak ji zahrál. „Navštěvoval jsem církevní základní školu v Hradci Králové, a ten, kdo nechtěl být v družině, mohl s řádovou sestřičkou hrát na klavír. Rok jsem s ní cvičil prstoklady. Když to naši po čase zjistili, přihlásili mě do základní umělecké školy. Svět hudební nauky jsem ale objevil až v šestnácti letech, díky učiteli Radku Škeříkovi. Jemu vděčím za mnohé. Nauku mi doslova nalil do hlavy a já se do ní zamiloval.“

Nelituje, že nestudoval hudbu ani na střední, ani na vysoké škole. Vybral si učitelství pro první stupeň na Pedagogické fakultě UK v Praze a téma jeho diplomky pak vzniklo na základě absolvovaných praxí, během nichž s dětmi procvičoval vyjmenovaná slova. „Když mi na praxi docházely nápady, složil jsem písničky s tematikou vyjmenovaných slov. K nim jsem vymyslel hudební činnosti všeho druhu, i hodně

s přesahem do jiných předmětů. Hudebka se tak třeba dostala do dramatické či výtvarné výchovy, především vždy šlo o jakýsi balanc mezi hudební výchovou a českým jazykem. Děti to tehdy bavilo a učitelé na základkách se po mých materiálech hodně ptali. Ve chvíli, kdy jsem volil téma diplomky, přišlo mi zajímavé uvedené téma rozpracovat, podložit daty a v ideálním případě poskytnout dál.“

Do doktorského studia na Univerzitu Palackého šel původně s tím, že se mezi-předmětovému vzdělávání hudební výchovy bude věnovat ještě víc. Zjistil však, že asi víc než v oblasti vzdělávacích materiálů pro první stupeň má co říct právě v hudební nauce. „Učí se hodně teoreticky bez širšího praktického kontextu. A možná právě proto, že já sám jsem si k ní došel až v době, kdy jsem měl všechno důkladně a prakticky vstřebané a ohmatané, víc mi doplnila mezery. Tehdy jsem

z toho měl velkou radost a dodnes jsem pro nauku zapálený.“

V rámci prvního ročníku doktorského studia na Univerzitě Palackého dostal na starost studenty, které učil hudební nauku a intonaci. „Není jednoduché učit zhruba dvě sta studentů, kteří jsou jen o pár let mladší než já. Byl jsem tak hrozený do vody víc, než jsem očekával. Naštěstí jsem to i díky jednomu kolegovi z katedry snad zvládl. V tomto směru jsem však na začátku. Všechno zde teprve objevuji. Za poslední rok jsem se naučil víc než za posledních několik let. To tak ale asi bývá, že se nejvíc člověk naučí, když jde učit.“

Výukou však Michal Horák tráví jen část týdne. Na víc mu nezbyvá čas kvůli hudebním závazkům. A těch má s kapelou vskutku hodně. Harmonogram koncertů má plný na dva roky dopředu. Michal je zajímavý svou multižánrovostí, v tvorbě se inspirovuje zkušenostmi ze studijního, akade-

mického prostředí, inspirují ho i historiky, které se jemu či jeho známým udály, či folklor vesnice, z níž pochází.

Písničky skládá zhruba od třinácti let. Co dnes ale považuje za úspěch? „Mohl bych tady mluvit o třech CD, na jejichž vzniku jsem spolupracoval s partnery, kterých si velmi vážím. Například ve spolupráci s Janem Steinsdörferem, klavíristou z Chinaski, a Janem Vávrou, dvorním textařem Ewy Farné, vzniklo mé třetí album. Spolupracoval jsem také s jedním z nejvyhledávanějších producentů Filipem Vlčkem, v jehož studiu jsme točili. Osobně však za úspěch spíš považuji jiné věci. Například to, že se mi stane, že za mnou někdo po koncertě přijde a řekne mi, že hudbu začal dělat právě díky mně. Jako úspěch vnímám i to, že mám na koncertech plno, že lidé moje písničky znají. To se totiž nestane za rok, je to výsledek dlouhodobější práce.“

„Baví mě, že můžu koncertování střídat s výukou. To pomyslné uzemnění považuji totiž za zdravé.“

Jaromír Synek

katedra hudební výchovy
PdF UP

Michala Horáka mám rád. Není to divný? No, dobře, tečku mažu a zkusím to více rozvést: Michala Horáka mám rád jako skvělého písničkáře, který mě svými laskavými hudebními příběhy stále k něčemu „poňouká“. Tohle slovo by se mu určitě líbilo, tak jako se mně líbí jeho svěží hudba a neotřelé texty, kterými mi *pom – pom – pom* pomáhá koukat na svět svými šibalskýma očima. Michala Horáka mám rád jako učitele, který se ke své aprobaci pro 1. stupeň základních škol hrdě hlásí, i když v současné době svou síť záchranou hází jen o pár let mladším studentům tonoucím v moři tónů, stupnic, intervalů a v harmonii. Michala Horáka mám rád i jako studenta, mám totiž rád všechny studenty. A konečně, Michala Horáka mám rád jako člověka, protože je „v poho“ a svými písněmi mi vydatně pomohl napsat tento sloupek. Je to tak!

Martin Kudla

výkonný ředitel hudebního
vydavatelství Supraphon

S Michalem Horákem jsme navázali vydavatelskou spolupráci v roce 2019 po návštěvě jednoho nevedného open air vystoupení za Prahou. Okouzlit nás tehdy svým originálním humorem, nestrojeným vystupováním a obrovským hudebním talentem s citem pro melodii i text. Doposud u Supraphonu vydal tři úspěšná alba, desítky singlů s videoklipy nebo v nedávné době fanoušky dlouho očekávaný Zpěvník s povídkami. Publikum oslovuje také na koncertech sólově, s kapelou, nebo dokonce se symfonickým orchestrem živelnou dávkou čistého muzikantství, pozitivní energie a často i situačního humoru nebo improvizace. Nejvíce si cením jeho pevných zásad, cílevědomosti, pracovitosti a toho pocitu, že je vám vedle někoho dobře, a to nejen pracovně. Je to prostě ryzí originál umělecky i charakterem a já jsem velmi rád, že jsem měl a mám tu čest být u toho, když píše písničky i svůj příběh.

AFO bylo letos rekordní

Rekordních 8 798 návštěvníků se akreditovalo na letošní mezinárodní festival Academia Film Olomouc (AFO) Univerzity Palackého, který na šest dní proměnil město v centrum světové popularizace vědy. Přijelo na 250 českých a zahraničních hostů z řad vědců, filmařů, producentů nebo distributorů.

Filmy na festivalu zkoumají celou šíři vědeckého snažení. Tvůrci z celého světa upozorňují na přírodu, lidskou empatii i složitosti naší historie a odvážně experimentují s nejmodernějšími technologiemi a inovativními přístupy dokumentární tvorby. Porota již tradičně udělila ceny ve čtyřech soutěžních kategoriích – Mezinárodní soutěž, Česko-slovenská soutěž, Soutěž krátkých filmů a Cena studentské

poroty. AFO předává také Cenu diváků, která je zaštitěna Českou televizí. Hlavní cenu Mezinárodní soutěže si odnesl film Datlovití: Hluční sousedé. Zkoumání důležitosti datlů ve světovém kontextu je mimořádně barvitým zážitkem, který ukazuje možnosti současného wildlife dokumentu v celé jeho kráse.

„Program letos kreslil mapu paměti, oživil dinosaury, nevyhýbal se zkoumání psychedelik a odhalil kouzlo mycelia. Festival se pro návštěvnictvo i tým festivalu proměnil v lunapark vzpomínek. Nabídl unikátní prostor spojující přátelskou otevřenost a zábavu s intelektuální hloubkou. Z rekordního zájmu publika a plných sálů jsme nadšeni. Festivalovi hosté – od vědkyň a výzkumníků přes přední filmař-

skou komunitu až po DJky a hudební interprety – všichni byli okouzleni místní atmosférou a olomouckým publikem. Nadšení z této unikátní energie nás během festivalu inspirovalo začít už plánovat, co všechno chceme nabídnout publiku na AFO60,“ řekl ředitel programu Ondřej Kazík.

„Přeju festivalu, aby si zachoval svou unikátní atmosféru, aby dál mohl být odrazovým můstkem pro studenty, který bude v jejich profesních kariérách zastávat důležité místo. A moc bych si přála, aby dál plnil své základní poslání a co největšímu počtu lidí zprostředkoval nové informace, poznání, perspektivy a byl jejich mostem k vědění,“ dodala Eva Navrátilová, ředitelka festivalu. (mv)

Zachová mistryní Evropy, Jurka jede podruhé na olympiádu

Nejednoho sportovního úspěchu na mezinárodním poli dosáhli během jarních měsíců studenti Fakulty tělesné kultury UP. Renata Zachová se jako první Češka stala seniorskou mistryní Evropy v judu, šermíře Jakuba Jurka čeká jeho druhá olympij-

ská účast a ploutvoví plavci se neztratili na akademickém mistrovství světa.

Triumf Renaty Zachové v kategorii do 63 kg na evropském šampionátu v Chorvatsku je prvním medailovým úspěchem českých judistek na tomto turnaji od roku 2004. „Je to neuvěřitelný pocit. Chtěla bych strašně moc poděkovat všem, kteří mi na mé cestě pomáhají. Protože i když je to individuální sport, sama bych to nikdy nezvládla,“ komentovala zisk mistrovského titulu a důležitých bodů do olympijské kvalifikace judistka, svěrenkyně Jiřího Štěpána z katedry sportu FTK UP.

Svoji druhou olympijskou účast už měl v té době jistou šermíř Jakub Jurka, a sice jako člen týmu kordistů, kterému se podařilo na olympiádu probojovat po dlouhých 32 letech. Účast na hrách v Paříži si zajistil druhým místem na turnaji Světového poháru v Gruzii. „Před pár lety jsem

nemohl uvěřit, že jsem se dostal do Tokia, a teď mě čeká druhá šance v Paříži. Je to jako splněný sen,“ napsal na svůj Instagram Jurka. Česko bude v Paříži reprezentovat i další student FTK UP, veslař Miroslav Vraštil.

Úspěšní byli také ploutvoví plavci, kteří se pod vedením Zbyňka Svozila zúčastnili akademického mistrovství světa v Kolumbii. Medaili nejcennější si vyplaval Filip Látal, který zvítězil na 400metrové trati. „Získat prvenství je vždy krásný pocit a skutečnost, že se to povede ve světovém měřítku, tento prožitek jen umocňuje,“ uvedl plavec, který získal také stříbro na 200metrové trati a s Adélou Kneifelovou z Lékařské fakulty UP se podílel na bronzu ze smíšené štafety. V Kolumbii bodovala i Zuzana Hrašková, taktéž studentka FTK UP, která získala hned tři stříbrné medaile. (vim)

Studenti záchranářství přivezli ze soutěže Den první pomoci Ostrava stříbro

Skvělého umístění dosáhli budoucí záchranáři z Fakulty zdravotnických věd UP na 17. ročníku soutěže Den první pomoci Ostrava. Mezi patnácti týmy z České republiky a Slovenska vybojoval tým ve složení Bohdana Vařeková, Sabina Zálešáková a David Horák druhé místo.

Soutěž studentů zdravotnického záchranářství se letos konala v Kunčicích pod Ondřejníkem a Frenštátě pod Radhoštěm. Hodnocená část proběhla ve dvou dnech. „Po příjezdu nás čekala odpolední etapa se čtyřmi stanovišti. Měli jsme například možnost spolupracovat s ostatními týmy při řešení mimořádné události – simulované dopravní nehody autobusu a ošetření většího počtu pacientů. Zasažovali jsme také při simulaci hospodské potyčky, která vyústila v bodné poranění pacienta nožem,“ uvedla studentka 3. ročníku zdravotnického záchranářství Bohdana Vařeková.

Na noční etapu, která skončila po druhé hodině ranní, navázala celodenní etapa a na týmu se začal podepisovat spánkový deficit a únava. „Ne všechny úkoly jsme zvládli podle našich představ, ale radost po povedeném stanovišti nám udržela dobrou náladu,“ přiblížila další členka týmu – studentka zdravotnického záchranářství Sabina Zálešáková. Za nejnáročnější označují účastníci soutěže stanoviště uргentního

příjmu, kde měli na starost intoxikovaného pacienta léky a zároveň lékaře, u kterého došlo k podání zaměněných léků a přechodné zástavě dechové aktivity.

Na vítězství nakonec týmu z FZV UP scházely pouhé dva body, více než stříbra ze soutěže si ale cení získaných zkušeností. Do první desítky se dostal i druhý tým z FZV UP ve složení Kateřina Nedo-

mová, Jaroslav Kubíček a Kryštof Kubíček, který skončil sedmý. „Je to opravdový úspěch, přitom na této soutěži se naši studenti umisťují na předních příčkách opakovaně. Vypovídá to o kvalitě jejich přípravy na budoucí povolání. Jsem na naše studenty opravdu pyšná,“ shrnula přednostka Ústavu zdravotnického záchranářství Marinella Danosová. (dkr)

Mezinárodní soutěž v římském právu: olomoučtí studenti slaví druhé místo

Studenti olomoucké právnické fakulty uspěli v česko-slovenském finále soutěže v římskoprávním moot courtu. Tým studentů 1. ročníku magisterského programu Právo a právní věda ve složení Joha-

na Rezlerová, Jan Sehnal a Ondřej Tomáš vybojoval cenné druhé místo.

Finále letošního ročníku hostila olomoucká právnická fakulta. Zúčastnilo se ho celkem 6 týmů, 4 z českých právnických fakult a 2 ze slovenských. Zadání finálového případu se týkalo vindikačního sporu komplikovaného sekvestrální úschovou. Zadavatelem fragmentu byl Petr Dostalík z katedry teorie práva a právních dějin PF UP, který byl zároveň i předsedou poroty. Spolu s ním hodnotili výkony soutěžících Kamila Bubelová ze stejné katedry, Valéria Terézia Dančiaková z Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, Pavel Salák z brněnské právnické fakulty a Marek Novák z pražské fakulty.

„První tři týmy byly velmi vyrovnané. O vítězi rozhodla schopnost rychlé reakce

na nečekané otázky a správná argumentace,“ zhodnotila za komisi Kamila Bubelová. Vítězem se nakonec stal tým studentů z pražské fakulty, druhé místo porota přičkla olomouckým studentům a třetí místo vybojoval tým z Brna.

Johana Rezlerová, Jan Sehnal a Ondřej Tomáš reprezentovali PF UP na základě vítězství ve fakultním kole, do kterého se letos přihlásil rekordní počet týmů, a to 47. „Všichni tři jsme se maximálně snažili, přípravě jsme věnovali množství času, které nepřišlo navíc,“ řekl za tým Ondřej Tomáš a vyzdvihl přínos soutěže. „Získali jsme mnoho nových zkušeností, vylepšili si znalosti z římského práva, prohloubilo se i naše přátelství. Zároveň jsme poznali kolegy z jiných fakult.“ (eha)

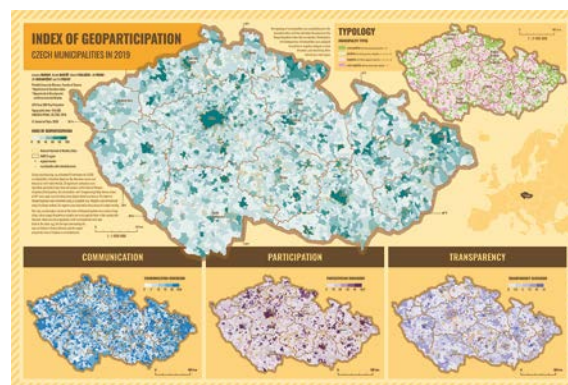
V soutěži Best Map Award uspěly tři české mapy z přírodovědecké fakulty

Tři české mapy, na kterých se podíleli odborníci z kateder geoinformatiky, geografie a rozvojových a environmentálních studií Přírodovědecké fakulty UP, byly oceněny v mezinárodní soutěži Best Map Award za rok 2023. Ceny každoročně uděluje prestižní kartografický časopis Journal of Maps z vydavatelství Taylor and Francis.

Ocenění získal kartografický výstup Quality of Life Indices: How Robust Are the Results Considering Different Aggregation Techniques? Karla Macků a Radka Barvíře z katedry geoinformatiky. „I přes dlouhodobý výzkum neexistují jednotné názory na to, jaké konkrétní indikátory při hodnocení kvality života využívat a jakým způsobem je agregovat do indexů. V našem článku jsme se zaměřili na druhý z problémů. Na základě literární rešerše jsme sestavili sadu indikátorů, které by mohly popisovat, jak dobře se v konkrétním místě žije. Zkoumali jsme, jestli získá-

me výrazně odlišné výsledky, pokud pouze změníme matematický postup, jak z těchto indikátorů sestavit syntetický index kvality života. Jednotlivé přístupy k výpočtu potvrzují částečnou podobnost výsledků. Nicméně právě ta zbývající rozdílnost ukazuje na to, že kombinací různých metod autoři podobných prací vždy odhalí více zajímavých detailů o zpracovávaných datech, které by při použití jednoho jednoduchého přístupu zůstaly skryty. Pro prezentaci výsledků byly použity kartografické výstupy, díky kterým může čtenář rychle, jednoduše a správně vnímat rozdíly mezi jednotlivými metodami,“ uvedl Karel Macků z katedry geoinformatiky.

Do užší nominace soutěže Best Map Award za rok 2023 se dostaly také mapy Geoparticipation in the Czech Municipalities: Index Based Quantitative Approach a Astronomically Determined Localities, the Core Part of Ptolemy's Geography.

První z nich je dílem autorského kolektivu Jaroslava Buriana, Radka Barvíře, Daniela Pavlačky a Víta Pászto z katedry geoinformatiky a Jiřího Pánka a Jiřího Chovanečka z katedry rozvojových a environmentálních studií. Druhou vytvořili Aleš Létal z katedry geografie a Jan Martínek z Centra dopravního výzkumu. (cho)

ELA! Hudbu pro nový muzikál složil Filip Tailor z pedagogické fakulty

Nelehký život i zářivou závodní kariéru olomoucké rodačky Elišky Junkové, věhlasné automobilové závodnice, přibližuje nový muzikál ELA! Jeho autorské hudbě, jakož i celému hudebnímu nastudování díla se víc než rok věnoval Filip Tailor, občanským jménem Krejčí, člen katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty UP.

Činohra Moravského divadla Olomouc se prostřednictvím muzikálu ELA! pomyšlně poklonila nejslavnější rodačce Elišce Junkové, automobilové závodnici, která platila za nejrychlejší ženu světa a dodnes je hodnocena jako nejúspěšnější automobilová závodnice všech dob. Hudba, kterou složil Filip Tailor, obsahuje sedmáct hu-

debních čísel, z nichž třináct skladeb je zpívaných, zbylé jsou instrumentální.

„Příběh, který napsal Tomáš Syrovátka, je přesahový, může být blízký tedy všem. Otázky hledání a prosazení vlastní identity, role jedince ve společnosti, role ženy a muže v dávno minulé versus dnešní společnosti, to jsou témata, se kterými se může identifikovat každý, i já,“ uvedl Filip Tailor.

Muzikál ELA! podle autora hudby v sobě snoubí nejen biografické prvky ze života Elišky Junkové, ale i celou řadu původních autorských písní, které obohacují či přímo doplňují děj. „Nejde o životopisné drama, ale o hudební komedii, inspirovanou životem a sportovními úspěchy první dámy automobilového sportu. Její osobnost je zde ztvárněna dvěma ‚já‘, zkušenější, starší Elou, v podání skvělé Vlasty Hartlové, která je vypravěčem a ukazuje osobnost Elišky Junkové v barvách a širším kontextu, a tím průbojnějším, mladším ‚já‘ v podání fantastické Natálie Tichánkové, zakladatelky a frontmanky skupiny Natálie Tichánková & 4Good, ve které mám tu čest působit a jejíž členové nahráli veškeré rytmické party celého muzikálu,“ dodal Filip Tailor. (map)

Milan Kolář obdržel Cenu města

Čtyři osobnosti a dva počiny za rok 2023 ocenilo statutární město Olomouc. Cenu města v kategorii Věda a výzkum převzal ve slavnostním sále Klášterního Hradiska profesor mikrobiologie a děkan Lékařské fakulty UP Milan Kolář. Ocenění obdržela i Fakultní nemocnice Olomouc.

„Je pro mne velkou ctí převzít Cenu města Olomouce, kterou však chápu nejen jako ocenění pro mne osobně, ale současně i jako významné ocenění pro celou Lékařskou fakultu UP. Je velice potěšující, že Cenu města obdržela i Fakultní nemocnice Olomouc a jsem přesvědčen, že to potvrzuje vzájemné úzké provázání a přátelské vztahy obou organizací. Věřím, že se nám společně povede vytvořit v Olomouci unikátní centrum excelentního zdravotnictví od výchovy nových lékařů přes kvalitní vědecko-výzkumnou činnost v medicíně po

špičkovou lékařskou péči o naše pacienty,“ uvedl Milan Kolář.

Prostějovský rodák, který letos oslavil kulaté šedesáté narozeniny, vystudoval medicínu na Lékařské fakultě UP. Od roku 1988 působí na Ústavu mikrobiologie LF UP a Fakultní nemocnice Olomouc, který jako přednosta vede. Ve své odborné práci se zaměřuje především na antibiotickou léčbu bakteriálních onemocnění a problematiku bakteriální rezistence, která patří k největším problémům současného zdravotnictví. Již dvacet let se podílí i na vedení LF UP, v letech 2011–2019 a nyní od roku 2023 jako její děkan. Svoji práci, ať už na ústavu či na děkanátu, dělá s velkým nadšením, je pro něj srdeční záležitostí. Jeho největším koníčkem je pak historie, zejména starověk, na dovolenou si vždy bere dostatek literatury ve čtečce a rád jezdí na kole.

Fakultní nemocnice Olomouc, se kterou je LF UP úzce propojena posláním, lidsky i prostorově, obdržela ocenění za počin roku, a sice za otevření Centra zdraví a prevence, které zdravým i nemocným pomáhá ke zlepšení kvality jejich života. (vim)

jazykové okénko

Nemám na mysli jen známé rčení *mít v něčem hokej* ve smyslu „mít v něčem zmatek“, „nerozumět něčemu“ – tento frazeologismus je starý jen několik desetiletí. Mnohem déle máme v češtině samozřejmě všechna ta základní „hokejová“ slova – především sám termín *hockey*, jak se toto slovo psalo pravidelně od počátku 20. století, kdy začínají také české hokejové dějiny. Např. už v r. 1908 čteme v časopisu *Světobzor* (v čísle z 18. prosince): „Hockey připravuje svůj vstup na sportovní kolbiště organisováním se“ – tehdy vzniká Český svaz hockeyový. Počeštěná podoba *hokej* je pak běžná až od 50. let 20. století.

Hokeji se dřív alternativně říkalo také *kanada*, což je název doložený už v době nedlouho po první světové válce a odkazuje ke Kanadě jako hokejové pravlasti a velmoci. *Hokejka* je v listkové kartotéce k *Příručnímu slovníku jazyka českého* evidována jako ustálený termín ve 30. letech 20. století – víceslovný termín *hokejová hůl* se neudržel, protože čeština víceslovným pojmenováním věcí obecně nepřeje. Slovo *hokejista* je doloženo v psaných textech až v 50. letech, ale to neznamená, že by toto slovo nebylo v provozu, přinejmenším v mluvené češtině, už mnohem dříve.

Etymologie slova *hokej*, které k nám přišlo z angličtiny, není úplně jasná. Tento termín pravděpodobně souvisí se slovem *hook* „háček“ – souvislost samozřejmě chápeme, představíme-li si tvar hokejky. Příbuzným slovem je třeba i starofrancouzský termín *hoquet*, kterým se označovala pastýřská hůl, jejímž obrazem je vlastně i biskupská berla. První doklad slova *hockey* v angličtině pochází kupodivu už z r. 1773 – je v knize o dětských hrách a sportech.

Ještě nejasnější je etymologie slova *puk*, jehož domácími synonymy byly termíny *kotouč* a *touš*. *Puk* je počeštěná podoba anglického termínu *puck*, který má nejspíš nějaký vztah k anglickému slovesu *poke* „štouchnout, strčit“, anebo snad i k irskému podstatnému jménu *pok* „tah ve hře“. Vyloučena není ani souvislost slova *puk* s postavou *Puka* v Shakespearově *Snu noci svatojánské*. Shakespearův *Puk* je rozpustilý skřítek, který významně ovlivňuje děj hry. A totéž vlastně platí i pro *puk* v hokeji – kde je *puk*, tam se něco děje.

Letošní hokejový triumf českého týmu byl událostí jistě mimořádnou. Stejně tak ale můžeme – s trochou pýchy – říct, že hokejové triumfy mají v našich dějinách tradici, která sahá ještě mnohem hlouběji než třeba ke slavnému Naganu v r. 1998. Hokej přirozeně zanechává určitou stopu i v našem mateřském jazyce.

Ondřej Bláha
jazykovědec, FF UP

Autorův pořad *Okolo češtiny* vysílá Český rozhlas Olomouc každé úterý v 9:45 a 14:45.

KVĚTEN + STUDENTI = MAJÁLES

Letošním králem Olomouckého majálesu UP byl na Zbrojnici korunován písničkář a doktorand pedagogické fakulty Michal Horák (jeho portrét si můžete přečíst v tomto magazínu). Během týdenního nabitého programu se návštěvníci mohli seznámit i se studentskými a neziskovými organizacemi, poslechnout si muzikanty, zahrát si kvíz, zajít na besedu nebo se u příležitosti letošního 20. výročí vstupu ČR do Evropské unie dozvědět zajímavosti o EU. (vim)

text: Ivana Pustějovská
foto: Jakub Čermák, Vojtěch Duda

internacionalizace

Jste vítáni. Seznamte se s Welcome Office

Zázemí, pomoc, servis, vstřícnost, empatie, profesionalita. Kterékoliv z těchto slov by mohlo stát na ceduli jednoho domu v olomoucké Vodární ulici. Doslova jen pár desítek metrů od středu města v boční uličce stojí univerzitní budova s číslem 6, v níž našla své místo Welcome Office (WO).

Úředním jazykem řečeno je to oficiální kontaktní a informační místo UP, které poskytuje pomoc zahraničním studentům, zaměstnancům a dalším návštěvníkům v oblasti administrativy, studia, ubytování, víz, pojištění atd. Méně úředně to znamená, že zrovna tady cizinci najdou veškerý servis, který potřebují k tomu, aby se na univerzitě a ve městě necítili ztraceni. „Jedním z našich klíčových úkolů je aktivní podpora při řešení vízových otázek a povolení k pobytu. Já jako vedoucí kanceláře jsem hlavním kontaktem pro Odbor azylové a migrační politiky. Poskytujeme komplexní pomoc při vyplňování formulářů žádostí, přípravě a kontrole dokumentů a všeho, co s tím souvisí,“ vypočítává Alena Vyskočilová, která WO vede.

Pro ilustraci, co obnáší taková agenda kanceláře na univerzitě, na kterou přijíždí během roku tisíce cizinců z celého světa, pár čísel: Loni dokázal tým mj. zařídit cizincům 567 termínů na osobní schůzky kvůli vízům a všemu, co souvisí s pobytem. Do kanceláře pro informace osobně dorazilo více než 250 zahraničních studentů, dalším více než padesáti lidem se věnovali mimo kancelář. Loni se třeba vypravili se zájemci i na téměř tři desítky prohlídek

města a univerzity. A kdo jsou oni? „V kanceláři se střídá tým čtyř zkušených a vyškolených asistentů, kteří jsou také připraveni poskytnout osobní asistenci v terénu,“ dodává Alena Vyskočilová.

Základním principem tohoto typu kanceláře je schopnost komunikovat. Výčet jazyků, jimiž se komunikuje ve WO, je úctyhodný: Kromě mateřštiny je to angličtina, němčina, čínština, ruština, španělština, polština, italština, slovenština. Veledůležitá je i komunikace na sociálních sítích a internetu. „V průběhu roku 2023 byl dokončen kompletní redesign webových stránek, jež obsahují rozsáhlé informace pro akademický i osobní život zahraniční komunity a jsou plně dostupné v anglickém jazyce. Samozřejmostí jsou sociální sítě, díky nimž můžeme rychle a dynamicky reagovat na aktuální události a zároveň podporovat vzájemnou výměnu informací mezi zahraničními členy univerzitní komunity,“ říká vedoucí kanceláře.

A i když to vypadá, že pro samé zařizování nemají čas na nic jiného, není to pravda. „Snažíme se aktivně přispívat k vytváření mezinárodně přívětivého prostředí na univerzitě, připravujeme proto pro zahraniční studenty a zaměstnance během roku různé akce. Důležité jsou například tzv. orientační dny pro nově přijíždějící studenty degree programů nebo pro nové zaměstnance. Na přání studentů a fakult jsme v letním semestru vytvořili sérii přednášek s názvem Welcome to Well-being,“ dodává Alena Vyskočilová.

Alena Vyskočilová
vedoucí Welcome Office

Welcome Office

Palacký University Olomouc
+420 585 631 245
welcome@upol.cz
upol.cz/welcome-office

tip

text: Marinella Danosová
foto: Jakub Čermák

Jak přežít prázdniny

aneb pár dobrých rad záchranářky Marinelly Danosové

Těšíme se celý rok, stříháme metr a odpočítáváme dny do okamžiku, kdy konečně vyrazíme na letní dovolenou. Užíváme si pasivní odpočinek u moře nebo aktivní relax na horské túře či cyklistickém výšlapu. Mezi trávením prázdnin na plážovém lehátku a nemocničním lehátku je jen tenká linie. Čeho se během letního volna vyvarovat a jak si poradit u vody, na horách či na hudebním festivalu, radí Marinella Danosová, přednostka Ústavu zdravotnického záchranářství a intenzivní péče Fakulty zdravotnických věd UP.

NA CHALUPĚ

I drobný hmyz může ublížit

Na výletě v přírodě nebo během dovolené na chalupě bývá tradičním nepřítelem hmyz. Pokud jde při poštípání či bodnutí jen o lokální reakci, jako je zarudnutí či otok, je ideální chladit postižené místo, případně použít gel, který je přímo určený k aplikaci po bodnutí hmyzem. Pokud je reakce většího rozsahu a je provázena výrazným svěděním, doporučuji užít antihistaminika, která jsou běžně dostupná. Jedná se o léky, které blokují alergickou reakci. Pokud vás napadne vosa či včela, může dojít k anafylaktické reakci, která je spojená s dušností a otokem dýchacích cest. Tady je na místě okamžitě volat záchrannou službu. Pokud dotčený už podobnou reakci měl, pak by v jeho povinné výbavě neměl chybět epipen, což je autoinjektor, který se aplikuje do svalů a do těla se tak dostává epinefrin zabraňující rozvoji anafylaktické reakce.

U MOŘE I RYBNÍKA

Na pláž jen s krémem

Nechcete-li z pláže odcházet s popáleninami prvního stupně, použijte opalovací krémy s dostatečným ochranným faktorem, tedy alespoň 30. Natírejte se po každém koupání, aby došlo k obnově ochranné vrstvy. A to i u krémů, u nichž výrobci uvádějí, že jsou voděodolné. Když už nastane nepříjemná situace, že se člověk na sluníčku spálí – má zarudlou kůži, nebo dokonce puchýře, pak je nutné kůži ošetřit panthenolem nebo hojivým gelem po opalování. Při dlouhém pobytu na slunci hrozí úžeh nebo úpal často spojený se zimnicí. Pomůže podání dostatečného množství tekutin a antipyretika snižující horečku.

Kde je dno?

Když už někdo u vody vymyslí zábavu v podobě skákání do vody, měl by si nejprve ověřit, jak vypadá dno a jak je hluboko od hladiny. Nekoordinovaný pád může znamenat poranění páteře. Pokud by toto nastalo a dotčený skokem začne popisovat brnění končetin nebo bolesti v páteři, je třeba eliminovat pohyb zraněného a snažit se udržet jej v klidu do doby, než přijede záchranná služba.

Pozor na živou bójku

Neskákejme bezhlavě do vody ve snaze okamžitě pomoci topícímu se člověku. Když se tonoucí dostane do panické ataky, může si ze záchraňujícího udělat bójku a stáhnout jej pod vodu. Pokud mám po ruce něco, co plave a topícího udrží nad hladinou, hodím mu to. Když už k němu doplavu, budu se ho v první řadě snažit uklidnit. Pokud ale nejsem dobrý plavec, raději přivolám pomoc a vyčkám na ni, bez ohledu na to, že chci topícímu aktivně pomoci. Může se totiž stát, že místo jednoho tonoucího pak záchranáři vytahují z vody dva.

foto: freepik.com

NA FESTIVALU

Hodně jezdíme k případům spojeným s užitím drog, například tekuté extáze. Je to téma, které bohužel k festivalové zábavě patří. Drogy jdou většinou ruku v ruce s alkoholem a tato kombinace vyvolává u člověka dva stavy – na jedné straně excitovanost a agresivitu, na straně druhé útlum a poruchu vědomí. Platí obecný postup – pokud na mě dotyčný nereaguje, ověřím si, zda dýchá, a nenechám ho ležet na zádech, ale otočím ho na bok, aby se neudusil zvratkou.

Ležícího v davu nepřekračujeme

Když uvidím během koncertu v davu někoho ležícího, tak ho nebudu přehlížet, ale pokusím se ho z daného místa dostat co nejrychleji pryč. Je hlavně třeba jej okamžitě zvednout, aby ho dav neušlapal. Když nastane situace, že se dotyčný není schopen zvednout, snažím se kolem sebe zaujmout co nejvíce lidí, upozorním je na to, že se něco děje, abychom kolem dotyčného vytvořili ochranný kruh. Pokud se jedná o bezvědomí, ověřím si, zda dotyčný dýchá, položím jej na bok a zajistím mírný záklon hlavy, aby nedošlo ke vdechnutí zvratků a dušení. V případě, že nedýchá, je nutné okamžitě zahájit resuscitaci. Při kontaktování záchranné služby je třeba přesně určit prostor, kde se nacházíme, a vytvořit uličku, cestu v davu tak, aby se záchranáři k postiženému dostali co nejrychleji.

V AUTĚ

Při dlouhých jízdách autem je třeba na prvním místě řešit únavu. Usnutí za volantem je bohužel v letních měsících jeden z nejčastějších důvodů nehod. Myslete na bezpečnostní přestávky, projděte se, odpočiňte. Při delší jízdě autem je dobré myslet na doplňování tekutin, a tím rozhodně nemyslím jen ty s obsahem kofeinu. Také je třeba si uvědomit, že když v autě nastavím klimatizaci na dvacet stupňů a pak z něj vystoupím do čtyřicetistupňového parna, vzniká teplotní šok, který pak často končí angínou nebo respiračními onemocněními.

NA KOL(OBĚŽC)E

Prilba není na okrasu

Dnes tak módní elektrokoloběžky jsou zrádné v tom, že při rychlé jízdě si člověk neuvědomuje terén. Záchranná služba vyjíždí často k úrazům ve městě, kdy jezdci neustáli změny povrchu a nerovnosti. Klasickým příkladem je přejezd tramvajových nebo vlakových kolejí. Pokud jde o pád, který není plně koordinovaný, hrozí v lepším případě poranění končetin a v horším případě hlavy. Pozor, prilbu nenosíme na okrasu, ale tak, aby byla funkční. Často se setkávám s tím, že cyklisté nebo bruslaři si prilbu prostě nasadí na hlavu bez toho, aby ji správně upevnili.

NA HORÁCH

Nejčastěji se i v létě podceňuje vybavenost. Pokud vyrážíte na celodenní výlet, je třeba si uvědomit, že na horách se počasí mění v řádu minut. Do batůžku si přidejte funkční oblečení, aby nedošlo k podchlazení. V létě může být pocitová teplota příjemná, ale pokud mám na sobě vlhké oblečení, ztrácím tělesné teplo a paradoxně tak může i za slunného letního dne dojít k podchlazení. Myslete také na to, že v horách nemusí být bufet a restaurace na každém rohu, takže v batohu by měl být dostatek tekutin, nějaká energetická tyčinka a k tomu plně nabitý telefon s aplikací Záchranka. Je v ní lokátor, který pomůže horské službě určit naši přesnou polohu, pokud se na výletě ztratíme.

Transport přenechme záchraně

Při chůzi horským terénem může, zvláště u nevhodně zvolené obuvi, dojít ke sklouznutí a pádu. V takovém případě je důležité vyhodnotit závažnost zranění. Pokud se jedná o pád na hlavu s poruchou vědomí, může být poraněná páteř nebo mozek. V takovém případě okamžitě volám záchrannou službu. Pokud jde o zranění končetiny, zvážíme, jak daleko jsme od dopravního prostředku a zda máme na transport dostatek sil. Pokud je to horní končetina, pak ji improvizovaně znehybníme a pacienta doprovodíme. Pokud je to dolní končetina a nemáme dostatek sil, raději voláme horskou službu. Případně můžeme imobilizovat za pomoci větvi, šátku, trika, nicméně potřebný komfort pacientovi stejně nedáme a nedostaneme ho tam, kam potřebujeme.

RADA NA ZÁVĚR – DOPLŇUJTE TEKUTINY!

Myslete prosím na to, že alkohol je sice tekutina, ale nikoliv rehydratační nápoj. Tím je obyčejná voda nebo minerálka. V létě se více potíme, takže doporučuji navýšit standardní příjem tekutin aspoň o litr. Pozor na energetické nápoje, které obsahují hodně kofeinu a cukru a nepůsobí dobře na kardiovaskulární systém.

**Užijte si bezpečné
prázdniny a dovolenou!**

Budoucím právníkům přednášel emeritní profesor Vídeňské univerzity

Helmut Koziol patří k nejuznávanějším expertům na deliktní právo v Evropě. Studenti a akademici olomoucké právnické fakulty měli jedinečnou možnost se s ním osobně setkat. Emeritní profesor Vídeňské univerzity si pro ně připravil přednášku na téma Pohyblivý systém. Do Olomouce přijel na pozvání Filipa Melzera z katedry soukromého práva a civilního procesu. „Je mi velkou ctí, že mohu být s profesorem Koziolem v pravidelném kontaktu nejméně posledních pět let. Společně s kolegou Tomášem Doležalem z Ústavu státu a práva AV ČR za ním jezdíme

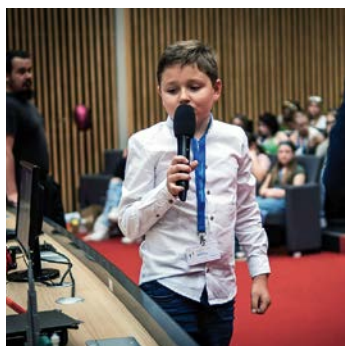
konzultovat aktuální otázky deliktního práva, a to i nového českého práva, což považuji za zcela mimořádnou výsadu,“ řekl Filip Melzer s tím, že si vždy přál, aby profesor Koziol promluvil i před jeho studenty. „Navrhl jsem mu to a on nabídku ihned přijal. Jsem za to velmi rád, protože je skutečnou legendou evropského deliktního práva.“ (eha)

Olomoucký kraj ocenil Jana Vičara

Cenu za celoživotní přínos v oblasti kultury obdržel profesor Jan Vičar. Je jednou z nejvýraznějších osobností soudobého hudebního života a řadu let působil na Filozofické fakultě Univerzity Palackého. Cenu převzal za vysokoškolskou a pedagogickou činnost, muzikologii a kompozici při příležitosti udílení Cen Olomouckého kraje za rok 2023. (map)

Přehlídka mladých talentů a nadšení

Vůbec poprvé připravila Pedagogická fakulta Univerzity Palackého ve spolupráci se Základní školou Hálkova Dětskou konferenci. Týmy i jednotlivci z vyššího stupně základních škol porotcům i dalším návštěvníkům předvedli řadu zajímavých projektů i aktivit. (map)

Univerzita sportovala

Aktivně, sportováním, turistikou či šachovým turnajem strávily stovky zaměstnanců a zaměstnankyň i studujících 7. květen, na který připadl letošní Sportovní den Univerzity Palackého. Vybírat mohli z indoorových i outdoorových aktivit připravených univerzitním Akademik sport centrem, ale i dalšími součástmi univerzity či samotnými studenty. (red)

Lékařská fakulta obstojí v celosvětovém měřítku

Lékařská fakulta UP prošla jako zástupce českých lékařských fakult náročným externím hodnocením, když hostila akreditační komisi z Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství (NAÚ) a zároveň komisi Světové federace pro lékařské vzdělávání (WFME). „Smyslem bylo ukázat, jak NAÚ provádí akreditaci lékařských fakult a zda je taková podoba hodnocení v souladu s požadavky WFME. Snaha NAÚ o získání akreditace této federace souvisí s tím, že po roce 2025 budou moci vyrovnávací zkoušky pro vstup na pracovní trh v USA vykonat pouze lékaři, kteří medicínu vystudovali na fakultách akreditovaných agenturou uznanou ze strany WFME,“ přiblížil proděkan LF UP pro zahraniční vztahy Milan Raška. Předběžné závěry potvrdily, že LF UP obstojí i v celosvětovém měřítku. (vim)

Olomoučtí fotografové představují Vladislava Galgonka

Jeho dokumentární fotografie se řadí ke zlatému fondu České tiskové kanceláře (ČTK). Jeho reportážnímu hledáčku neunikli Václav Havel, papež Jan Pavel II. či Ivan Lendl. Fotograf Vladislav Galgonek se dočkal knihy, která celistvě mapuje jeho předrevoluční fotožurnalistickou tvorbu z let 1973–1989, plnou nefalšovaných emocí i skrytých

příběhů v každodennosti reálného socialismu. Jeho nápadité černobílé fotografie tvořily podstatnou část zpravodajství československých tištěných médií před rokem 1989. A díky velkorysosti ČTK, která pro potřeby knihy zpřístupnila přes 5 000 digitalizovaných černobílých snímků, se nyní to nejzajímavější z Galgonkovy tvorby – mnohdy dosud nespátřené – dostává na světlo světa v jedné komplexní publikaci, která vyšla v rámci edice Olomoučtí fotografové ve spolupráci Muzea umění Olomouc, Vydavatelství Univerzity Palackého a ČTK. (tof)

Teologická fakulta upraví svou hlavní budovu

Stavební úpravy budovy Univerzitní 22 připravuje Cyrilometodějská teologická fakulta UP. Kromě rekonstrukce vřátnice, studijního oddělení nebo pracovny děkana vzniknou nové výukové prostory v suterénu, chystá se také proměna nádvoří, které nyní slouží především jako parkoviště. Plánované investice představil děkan Vít Hušek společně s architektem Lukášem Blažkem na dubnovém setkání akademické obce fakulty. (vim)

Procházka s Procházkovou

Do Ruska zavedla posluchače druhá univerzitní *Procházka s...* Hostem univerzitního debatního cyklu, jehož moderátorem a hostitelem je rektor UP Martin Procházka, byla totiž novinářka Petra Procházková. Ukrajina, Afghánistán, Gruzie... To jsou místa, kde se něco dělo nebo děje. A jsou to proto také místa, která jsou v centru zájmu této reportérky. Její články z Ruska a postsovětských zemí mohli v minulosti číst čtenáři Lidových novin. Právě ty ji totiž na počátku devadesátých let do Moskvy jako svou zpravodajku vyslaly. „Devadesátá léta byla v Rusku tak turbulentní, že si novinář nemohl nic lepšího přát,“ vzpomínala na dobu, kdy ona mířila na Východ, zatímco mnozí kolegové se vydali směr Brusel. Proměna politiky, Boris Jelcin, role EU, Vladimír Putin, svoboda a její rozdílné vnímání v různých částech světa, o tom všem byla na debatě řeč. (ipu)

Speed dating studentských spolků

Lépe se poznat a třeba zjistit, jak si být vzájemně nápomocní – to byly mimo jiné cíle setkání studentských organizací formou speed datingu, tedy krátkých rozhovorů, které už podruhé připravilo Dobrovolnické centrum UP. Ve velké zasedací místnosti rektorátu se sešli zástupci celkem jedenácti spolků, například Klubu deskových her DoUPě, UP Crowd, Ollove, Faktory, Udržitelného Palackého nebo Vysokoškolského katolického hnutí Olomouc, a navzájem si představili své aktivity a sdíleli zkušenosti z dobrovolnické spolkové činnosti. Seznámili se také s posláním a aktivitami Dobrovolnického centra UP. (vim)

Botanická zahrada s novou multifunkční budovou

Přednáškový sál, zimní zahradu a kvalitní sociální i technické zázemí nabízí akademické obci a veřejnosti nová víceúčelová budova v Botanické zahradě Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého. Příprava projektu moderního objektu s nízkou energetickou spotřebou byla zahájena před třemi roky. Samotná stavba si vyžádala investici 31 milionů korun.

Botanická zahrada se rozprostírá nedaleko Smetanových sadů a je nejstarším areálem, který přírodovědecká fakulta spravuje. Původní budova byla v areálu zahrady postavena před více než sto lety, takže její technický stav neodpovídal aktuálním potřebám. Vedení přírodovědecké fakulty proto zvažovalo, zda starou budovu nákladně rekonstruovat, nebo se vydat cestou stavby nového objektu. „Jako nejekonomičtější varianta řešení se nakonec ukázala být stavba nové budovy v přední části zahrady. Nový objekt poskytne nejen prostory pro administrativní zázemí, ale také sál, ve kterém

může být realizována výuka i akce pro veřejnost. To by mělo nejen rozšířit možnosti praktické výuky s využitím cenných botanických sbírek, o které pečujeme, ale také poskytnout platformu pro popularizační akce v zajímavém prostředí,“ uvedl děkan přírodovědecké fakulty Martin Kubala.

Jádrem nové budovy je přednáškový sál, který nese jméno Josefa Otruby, což byl významný moravský botanik první poloviny 20. století. „Po Josefu Otrubovi jsme se rozhodli sál pojmenovat z několika důvodů. Jednak spravoval zahradu třicet let a díky jeho péči sbírky rostlin přečkaly těžké období druhé světové války. Navíc byl skvělým terénním botanikem, který nejen na střední Moravě objevil řadu nových nebo vzácných druhů rostlin. Zasloužil se také o vyhlášení několika maloplošných chráněných území na Hané,“ popsal vedoucí botanické zahrady Václav Dvořák.

Moderní sál má kapacitu 49 míst, je vybaven audiovizuální technikou umož-

ňující pořádání konferencí, přednášek či promítání. Využíván bude nejen k výuce studentů, ale poslouží také k pořádání akcí pro veřejnost. „Rádi bychom v sálu v půlročních cyklech pořádali výstavy s přírodovědnou tematikou, ať už odborně, nebo umělecky laděné. Věříme, že kulturní Olomouc tento nezvyklý formát brzy přijme za svůj,“ podotkl Václav Dvořák.

Nová budova byla projektována v pasivním standardu, aby její provoz nebyl náročný na spotřebu energií a vody. „Přizpůsobili jsme tomu použité technologie, jako jsou fotovoltaické střešní panely, tepelné čerpadlo či rekuperace. Pamatovali jsme také na zelenou střechu, retenční nádrž na dešťovou vodu a trelážový systém na fasádách, který slouží k pěstování popínavých rostlin,“ dodal Václav Dvořák. Součástí budovy je zimní zahrada s tropickými a subtropickými rostlinami z kolekce katedry botaniky přírodovědecké fakulty.

text: Ivana Pustějovská
foto: Jakub Čermák

rozhovor

Ředitel Archivu UP Pavel Urbášek: Historie není černobílá

Pavel Urbášek (* 1959)

Historik a archivář, absolvent Historie na FF UP. Je ředitelem Archivu UP. Zabývá se soudobou historií – dějinami vysokých škol, orální historií a vojenskými dějinami. Je mj. autorem a spoluautorem knih *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech 1945–1969*, *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace, Vítězové? Poražení?* (2 díly) a knih o historii olomoucké univerzity.

V jednom životním okamžiku se rozhodoval, kam dál povede jeho profesní cesta historika. Přemýšlel nad tím, že se dá k policii a stane se jejím expertem přes uloupené starožitnosti. Psala se totiž devadesátá léta, kostely se vykrádaly jako na běžícím pásu a policie potřebovala odborníky, kteří dokázali určit, co má jakou cenu. Nakonec ale volil jinak. Vzal si – s mírnou nadsázkou řečeno – na starost paměť Univerzity Palackého a stal se ředitelem nově budovaného Archivu UP. „Hodně o to stál tehdejší rektor Josef Jařab, protože se blížilo padesáté výročí vzniku Univerzity Palackého a bylo potřeba nově prozkoumat její dějiny,“ vzpomíná na začátky svého ředitelování Pavel Urbášek. Jak dodává, dějiny vysokého školství po roce 1945 začaly na „úplně zeleném drnu“. Aby nedošlo k mýlce: olomoucké vysoké učení má samozřejmě dlouhou tradici, založeno bylo v roce 1573, nejnovější dějiny už pod názvem Univerzita Palackého se ale píšou až od roku 1946. A o jejich zmapování šlo. O dobu, kdy všemu vládla jedna strana.

— Doba je překotná. Události se valí a my někdy nemáme čas na vzpomínání a někdy ani chuť si připomínat životní okamžiky, které jsme prožili a v nichž jsme třeba úplně neobstáli. Platí to i v případě univerzity? Máme dobu, na kterou nejsme pyšní?

Když vezmeme dějiny Univerzity Palackého, tak je nesporné, že její nejšťastnější období je po roce 1989. To říkám s vědomím veškerých problémů, s nimiž se univerzita potýkala a potýká. Ale je to nesrovnatelné s obdobím 1948 až 1989, kdy univerzita byla jak objektem, tak subjektem komunistického režimu.

— V jakém smyslu?

Přestala existovat akademická samospráva. Právě ta ale – už od vzniku univerzit v evropském prostoru někdy v jedenáctém, dvanáctém století – brání mocensko-politické ingerenci a chrání akademické svobody: tedy svobodu edukovat a bádát. Obecnou metodologií se stal marxismus-leninismus, který zvláště v těch padesátých letech byl vlastně karikaturou společenskovědního bádání a zasahoval velmi výrazně nejen do společenských věd. Současně probíhal kádrově politický výběr studentů. Stát, respektive komunistická strana, pozitivně diskriminoval v přístupech k vysokoškolskému vzdělání děti z dělnických, malorolnických a posléze družstevně rolnických rodin a negativně diskriminoval děti z ostatních sociálních skupin. Tento mechanismus v některých obdobích využívala komunistická strana jako perzekuční opatření. V padesátých letech vůči potomkům tzv. bývalých lidí, což byla buržoazie, a v sedmdesátých a osmdesátých letech zejména vůči těm, kteří se nějak zapojili do obrodného procesu a byli později z komunistické strany vyobcováni.

— Našel jste jména v novodobých dějinách školy, o kterých nemluvíme a možná bychom měli? Že by si to zasloužili?

Takřka nejsme informováni o vynikajících odbornících z lékařské fakulty. Byli výbornými docenty či profesory medicíny a zakládali nová pracoviště, ať už na lékařské fakultě, nebo ve fakultní nemocnici. Ale tím, jak byli velmi výrazně orientováni na medicínu, tak o jejich osobnostech víme jen málo. Přitom když se podíváme na životní příběhy těchto lékařů, byli to mnohdy lidé doslova s renesančními zájmy. Malovali, sbírali ob-

razy, vyznali se v historii, uměli několik jazyků, protože mnozí studovali za první republiky a tehdy bylo zvykem jezdit na zkušenou do světa, především do Francie.

Proto jsem ocenil, když kolegyně Renáta Klvačová napsala životopis vynikajícího lékaře, profesora Václava Vejvodského, zakladatele a prvního přednosty zdejší oční kliniky. Univerzitu totiž dělají hlavně lidé, ne pouze budovy. V nich ta „kamenost“ univerzity nespočívá. Ta je v generacích nástupců, kteří navazují na práci „otce zakladatele“, který je formoval a jehož étos nesou dál. Proto je podle mě důležité, abychom nezapomínali bádát i o těchto lidech.

— Pokud byste si měl vybrat jednu z postav těch nejnovějších dějin, či osudy byste zmapoval?

Asi bych si vybral lidi, kteří se dotkli i politiky, ale v negativním smyslu. Třeba jako Jaromír Hrbek. Dlouholetý rektor, který se stal na počátku sedmdesátých let českým ministrem školství a který to školství, a nejen to vysoké, velmi silně poznamenal, doslova ho personálně prosel.

Nebo takový Eduard Mandák, to je pravděpodobně jediný rektor v dějinách českého vysokého školství, který neabsolvoval vysokou školu. On sice nedostudoval práva, ale za to byl celoživotní stranický a státní funkcionář. Už za první republiky měl funkci v komunistické straně, za protektorátu byl aktivní v odboji, ale byl zatčen a čtyři roky strávil v koncentračním táboře. Po válce prošel různými funkcemi, aby pak skončil v Olomouci jako docent marxismu-leninismu. Mimochodem i tu docenturu dostal „z rozhodnutí strany“ za nic. Nikdy nic nenapsal. Vedl univerzitu v letech 1963 až 1966 a stal se rektorem v době, kdy na škole docházelo k velmi ostrým spo-

rům a on to jako zkušený „bafuňář“ uklidnil. Ale na počátku normalizace se objevil v Ústřední kontrolní a revizní komisi KSČ, vyhazoval ze strany vysoce postavené reformní komunisty a dostal se i do federálního shromáždění, což byl v té době federální parlament.

— Potřebuje univerzita udržovat svou paměť?

Možná kdyby někteří lidé více znali, jak se strana a vláda chovaly k akademické samosprávě, tak by si víc vážili toho, co dnes máme. Já netvrdím, že historie je učitelka života. Kdyby tomu tak bylo, tak žijeme v ideálním světě. Ale ten pohled do minulosti by mohl přinejmenším sloužit jako korektiv chování a jednání v současnosti.

— Dají se najít ještě bílá místa historie? Nebo je to složitější, že už není tolik témat?

Je to složitější. Mě vždy zajímala ta soudobá historie a pamatuji si dobu po roce 1989, kdy se o ní začaly vydávat knížky. To bylo něco neuvěřitelného, protože tehdy bylo bílé místo vlastně takřka všechno. Pamatuji si, jak jsem poprvé jel do Národního archivu a měl jsem v rukách materiály ÚV KSČ. Ten gründerický pocit byl obrovský.

— Jste historik, přednášíte studentům. To, o čem mluvíme, jsou sice dějiny, ale pro několik generací stále živé, rozumí pojmům. Jak učit a prezentovat tyto dějiny generacím, které se narodily po roce 1989 a pro něž pojmy jako výjezdní doložka musí znít skoro komicky?

To je otázka za milion. Už od listopadu 1989 se debatuje o tom, jak ty nejnovější dějiny učit, a hovoří se o tom, že by se měly učit mnohem víc než třeba dějiny starověkého Řecka a Říma. Protože pokud se klade důraz jinde, tak pak na ty nejnovější dějiny na středních školách nezbude čas. Popravdě nevím, jak správně ty soudobé dějiny učit. Když přednáším, tak se setkávám jak se studenty, kteří nevědí zhola nic, tak i s těmi, kteří znalosti mají. Je to spojené s tím, jestli čtou, anebo nečtou. Myslím si, že dnešní generace prostě nečte. A to je obrovský problém.

— Není asi důležité memorovat data, fakta, ta si najdeme. Podstatné je dát si věci do souvislosti?

To ano, o důležitosti kontextu nepochybují. Ale současně jsem hluboce přesvědčen o tom, že abyste mohla dát něco do kontextu, tak nějaká fakta znát musíte. Bez toho to nejde. Uvedu příklad. Přednáším studentům o událostech roku 1968 a v rámci kontextu vysvětluji, jak tehdy zafungova-

la média, že se úplně „vymkla z kloubů“, že bez nich by se nic takového nestalo, že padla cenzura. No ano. Jenže ti studenti třeba nevědí, co to byla ta cenzura, a nevědí, jak to bylo předtím a jak to bylo potom. Takže zatímco já jsem přesvědčený, že jim zasazuji věci do kontextu, oni teprve vlastně získávají fakta, která si poctivě zapisují. Nebo se ptám, jestli vědí, kdy byla první, kdy druhá a kdy třetí republika. První dají, druhou si pletou s protektorátem a třetí neví. Takže ano, kontext je důležitý, ale bez znalostí to nejde.

— Možná chybí vzory a příběhy, ukazovat velké dějiny přes vytvořený příběh.

Já rozumím tomu, že historie ve smyslu historiografie i ve zcela svobodných poměrech jistým způsobem může vytvářet příběh, který legitimizuje a tím pádem do jisté míry straní. Ale k tomu já neinklinuji. Moje kredo jako historika je se permanentně přibližovat k nepřibližitelnému, tedy k historii, jaká skutečně byla, tedy historie kritická. Ona totiž není černobílá, stejně jako žádný člověk není jen kladný nebo jen záporný. Historie je mnohobarevná a v tom podle mě spočívá kouzlo minulosti. V té kritičnosti.

— Promítá se do historikovy práce i jeho osobnost? Je to vůbec možné?

Každé historiografické dílo je vždycky subjektivní, protože každý historik je nějak formovaný, něčím ovlivněný. Podle toho si třeba volí i témata práce. Například já jako levičák bych asi nepsal o šlechtických rodech. Člověk ale musí tu subjektivitu umět potlačit, je to takový permanentní boj. Takže ani jako levičák nemůžu z těch šlechticů udělat jen zločince, kteří vykořisťovali chudáky. A jsme zase u toho, musíte znát dobu, znát kontext. A ten znáte jen tak, že studujete a bádáte. Pak se doberete poznání.

— Jste jako historik pro budování či pro bourání pomníků? Jsou to ty nejviditelnější připomínky historie...

Právě proto, že jsem zastáncem té kritičnosti, toho, že žádná osobnost není jednobarevná, jsem skeptik vůči budování pomníků. Jakákoli adorace vede k tomu, že se zatlačí, upozadí ten člověk takový, jaký ve skutečnosti byl, a zůstane socha. Vidím to u J. L. Fischera, jakým způsobem jeho adorace, která se mi jeví jako nesmyslná, vede k zatajování některých skutečností, třeba že byl dvakrát členem komunistické strany. No ale kdyby si Fischerovi nekritičtí obdivovatelé byli vědomi kontextu jeho celého života a působení, tak se tomu přece nemohou divit. Musíme si uvědomit, že silně levicová byla téměř celá intelektuální sféra první republiky. A tuto levicovost tehdejší intelektuálové a zejména příslušníci tzv. kulturní fronty vesměs spojovali s komunistickou stranou, a tak do této strany mnozí i vstupovali.

— Nechal byste všechny pomníky stát? I ty z komunistické minulosti?

Ne. Naprosto chápu, že některé pomníky tady nemohly zůstat. Rozhodně bych je ne-nechával, ale byl bych velmi umírněný při budování nových. V našem dvacátém století se totiž z mnoha pomníků stávaly zapomínky.

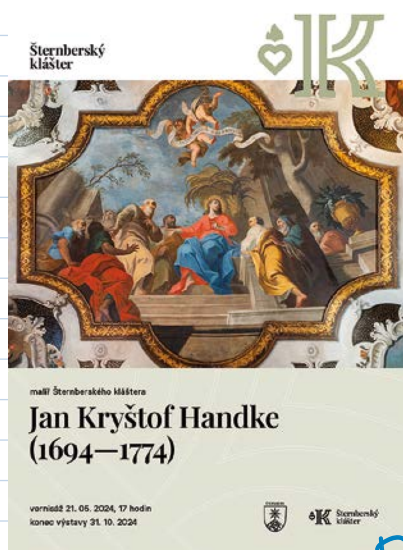
— Takže nehrozí, že tady za pár let bude cedulka: Pavel Urbášek se zasloužil o Archiv UP?

To rozhodně ne. Dokonce nebudu psát ani paměti. Protože on každý memoárový text vede k tomu, že jejich pisatel se malinko vylepšuje a jiným ubírá na kvalitě. Navíc si myslím, že kdybych je napsal a popsal věci a události, jak já jsem je viděl a vnímal, tak by mě určitě postihla nějaká žaloba pro pomluvu. Takže opravdu ne.

doporučuji

výstava

Petr Fojtík, koordinátor studia
Teologie online na CMTF UP

Chystám se ve Šternberském klášteře navštívit výstavu věnovanou olomouckému malíři pozdního baroka **Janu Kryštofovi Handkemu** (1694–1774), který přes 50 let působil v Olomouci. Tady svými malbami vyzdobil mj. kostel Panny Marie Sněžné, kostel sv. Mořice či katedrálu. Jeho fresky a obrazy jsou v mnoha kostelích Moravy a Slezska. Pokud byste vyrazili na výstavu také, doporučuji cestovat do Šternberka na kole, což je můj oblíbený dopravní prostředek. Z Olomouce sem vede pěkná cyklostezka.

DOBRY TIP!

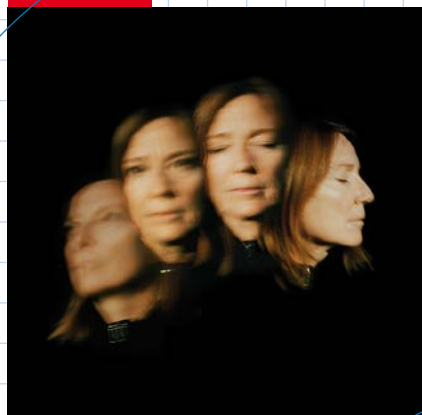
podcast

Andrea Hanáčková, prorektorka pro
komunikaci a studentské záležitosti

Odpočívat u vody, chodit po horách nebo usínat pod širákem může znamenat i větší soustředění na otázky, na které v semestru není tolik času. Název filozofického podcastu Českého rozhlasu **Doba složitá** evokuje cosi komplikovaného a opravdu to není záležitost pro „binge listening“, jedna epizoda denně stačí. Filozofka Alice Koubová a filozof Tomáš Koblízek přemýšlejí nad tématy jako: Čemu věřit? Za čím jít? Kdo jsem já? Máme na to sílu? Do inspirativního dialogu o naší odolnosti, zdrojích radosti i pochybnosti, síle médií i důvěře ve vlastní úsudek se k nim můžete připojit i vy. Stejně se těm otázkám nevyhnete, tak proč si je nepoložit zrovna pod letní oblohou? A kdybyste pak potřebovali relax, užijte si třeba napínavou true crime reportáž o tom, jak byly z Národní galerie ukradeny čtyři Picassovy obrazy, zlodějský majstrštyk z devadesátek (podcast Zvuk umění).

hudba

David Kresta, referent oddělení univerzitních akcí, PR
a marketingový specialista FZV UP

Letošní jaro bylo, co se přísunu dobré muziky týká, opravdu štědré. Zasloužili si rockeři Pearl Jam a Elbow znít na nových nahrávkách jako po pořádném hltu živé vody. Saxofonista Kamasi Washington opět předvedl, jak svůdná může být kombinace jazzu s funkem a hip hopem, a už se moc těším na jeho podzimní koncert v Brně. Největší radost mi ale udělalo album **Lives Outgrown** od Beth Gibbons. Na vystoupení triphopové legendy Portishead, kde Beth zpívala, vzpomínám dodnes – festival Pohoda 2011, trenčínské letiště, to nebyl koncert, to byla mše! Dobré věci chtějí svůj čas a tohle album vznikalo deset let. Vyšlo sice na sklonku jara, ale plně dozraje na podzim.

doporučuji

ZAJÍMAVÉ!

Kateřina Kaprálová, studentka magisterského programu Právo a právní věda, senátorka AS UP

Momentálně se na žádnou filmovou novinku nečeká, ale to nemusí být důvod, proč nejít do kina. Doporučuji vyzkoušet zážitek v podobě **Kina naslepo**. Jde o koncept, kdy předem nevíte, jaký film vám v kině pustí. V Olomouci do Kina naslepo láká každý měsíc kino Metropol. Přestože jsem k tomu byla před pár lety, když s tím poprvé mí přátelé přišli, poměrně skeptická, musím říct, že díky tomuto pojetí jsem viděla mnoho zajímavých filmů. Takových, které jsem buď vůbec neznala, nebo by mě nenapadlo si je pustit. Pokud byste měli pocit, že kupujete zajíce v pytli, kino Metropol vám umožní vrátit lístky do 15 minut od začátku promítání.

výlet

Irena Smolová, katedra geografie PŘF, předsedkyně Akademického senátu UP

Pro letní prázdninové dny je pro mě vždy inspirativní a relaxační Broumovsko. Krajina v okrajové severovýchodní části Královéhradeckého kraje je kombinací krásné přírody s unikátní architekturou. Příroda Broumovských stěn je krásnou ukázkou pískovcové kuesty se skalními městy včetně zajímavých skalních hřibů navíc bez davů turistů, jako je tomu v Adršpaško-teplických skalách. Ve vrcholové části Broumovských stěn je dominantou **poutní barokní kaple Hvězda** podle projektu K. I. Dientzenhofera. Za návštěvu stojí i sopečné Javoří hory tvořící hranici s Polskem. Kulturní program na Broumovsku nabízí vedle broumovského kláštera již téměř 20 let festival Za poklady Broumovska, který otevírá každé léto brány skupiny broumovských kostelů, unikátních staveb z autorské dílny slavných architektů Dientzenhoferů. Letní podvečery tak rozeznávají koncerty renomovaných umělců z ČR i ze zahraničí, v posledních letech nabízí i inspirativní premiéry děl úzce spjatých s Broumovskem, jeho geniemi loci, krajinou, architekturou a kulturním dědictvím.

knihy

Eliška Šlesingrová, studentka doktorského studijního programu Speciální pedagogika, senátorka AS PdF UP

V poslední době mě zaujalo více knížek, které bych určitě ráda doporučila, ale kdybych měla vybrat jednu, jejíž stránky by mohly oslovit co největší skupinu lidí, zvolila bych titul od Marii Rivy s názvem: **Moje matka Marlene Dietrichová**. Moc se mi líbí styl, jakým dcera slavné hvězdy zachycuje nejenom svou matku, ale také atmosféru, zvyky a vůbec způsob myšlení tehdejší doby i filmového průmyslu a jak vykresluje své opravdu velmi specifické dětství. Fascinuje mě upřímnost a zároveň nadhled, s nímž vypráví a který obohacuje o dopisy, fotografie anebo nakouknutí do ryze lidské stránky mnoha známých osobností, ke kterým měla blízko. Např. jak utíkali za hranice s E. M. Remarquem. Knižka je psaná velmi čtivě s originálními slovními obraty a s laskavým pohledem, i když v sobě místy nese neskutečnou sílu, hořkost, bolest a jindy zase velice vtípné a neuvěřitelně absurdní situace, paradoxy a zážitky.

Velmi špatné pohádky

Příběhy pro sebedestruktéry a outlocitky

Velmi špatné pohádky, tak doktorandka Cyrilometodějské teologické fakulty UP Marta Sýkorová nazvala soubor osmi autorských příběhů, které mohou být pomocníkem pro lidi, kteří se snaží maximálně zavděčit svému okolí, potlačují sebe sama, nepotřebují své vlastní potřeby a nevěří ve své sny. Kniha plná nejen tragických konců vyjde během letošního podzimu, její vznik umožnila i podpora Nadačního fondu UP.

Motivy příběhů, zasazených do pohádkového prostředí kvůli umocnění důsledků, souvisejí s vyšší citlivostí, které se Marta Sýkorová věnuje na Institutu sociálního zdraví (OUSHI). „Vysoce citliví lidé se vyznačují velkou mírou empatie a péče o druhé, které považují za důležitější, zatímco sebe upozaďují a mohou být podstatně náchylnější ke stresu nebo vyhoření. Pohádky mají negativní závěr, jehož naléhavost podtrhne grafická úprava tak, že bude napsán bílým písmem na černé stránce. Příběhy ale nabízí také druhý konec, který má čtenáře povzbudit v tom, že může situaci změnit. Na to pak navazují

otázky, které se k myšlence pohádky vztahují, a užitečné tipy, jak se sebou po psychické i tělesné stránce pracovat,“ přibližuje doktorandka.

Přiznává zároveň, že psaní Velmi špatných pohádek je důležité i pro ni. První z nich napsala poté, co neudělala napoprvé bakalářské státnice, protože byla zapojená do mnoha aktivit a nezvládla se na zkoušku dostatečně připravit. „Tehdy jsem se začala ptát, proč to vlastně všechno dělám, když jsem tomu svému důležitému úkolu nedala prioritu,“ říká.

Když po absolvování molekulární biologie a genetiky v Brně nastoupila na doktorské studium na Univerzitu Palackého, našla na OUSHI a také v Nadačním fondu UP podporu pro uskutečnění svého snu – vydání „seberozvojových“ pohádek pro dospělé. „Jsem za to nesmírně vděčná. Ředitel fondu Jiří Rudolf se se mnou hned sešel, probírali jsme moji představu, co je dobré udělat a rozhodnout. Společně jsme mimo jiné prošli knihkupectví, v tiskárně jsme se setkali se sazečem, který mi poradil z gra-

fického pohledu. Díky péči Katrin Stark o nás stipendisty jsem se zase mohla dobře připravit na prezentaci svého projektu před různorodým publikem, mimo jiné na letošním festivalu Academia Film Olomouc. Nyní již stojím před vydáním knihy u nakladatelství Malvern, vyjít by měla na začátku nového akademického roku. Těším se na ni,“ dodává Marta Sýkorová, která ohromuje svým zápaem pro věc i kreativním záběrem.

Vedle studia a psaní příběhů pro sebedestruktéry a outlocitky, jak Velmi špatné pohádky také označuje, se totiž mimo jiné věnuje zpěvu a hraní v kapele Dobrá otázka, maluje, prošla výcvikem v divadelní improvizaci. Do budoucna by chtěla všechny své aktivity a zkušenosti propojit, mimo jiné i v duchu konceptu embodimentu, který celistvě nahlíží na práci s lidským tělem a jeho vztah s myslí, přičemž kombinuje prvky například i z meditace, tance, jógy nebo právě divadelní improvizace. „Chci prosvětlovat lidem život,“ uzavírá doktorandka OUSHI.

text: Martin Višňa
foto: Jakub Čermák

zkušenost

S červeným nosem jsem opatrný plašán

Potkat ho můžete v bílém lékařském plášti, ovšem není to jen tak nějaký doktor. Když kráčí se svým nepřehlédnutelným červeným nosem nemocničními chodbami na vizitu, někdy až tíživou atmosféru léčí smíchem. Občas stačí, aby se jen představil. Herbert Káně. Nováček v olomouckém týmu zdravotních klaunů, který nápadně připomíná Daniela Kunze, produkčního Audiovizuální produkce Univerzity Palackého a člena olomouckého improvizčního souboru Olivy.

Podobnost to není náhodná, za červeným klaunským nosem se opravdu Daniel Kunz ukrývá. „Herbert je mladý začínající lékař, který se snaží nejen dětským pacientům rozdávat radost. Je trochu plašán, ale snaží se být opatrný. Všechno dělá za-

páleně, občas trochu rychle a moc, někdy víc mluví, než by měl, ale věřím, že ho mají rádi. I když se mu už třeba podařilo nabourat stůl a shodit z něj sestřičce fotky,“ představuje své alter ego.

„V Olomouci máme ‚ptačí‘ tým, který tvoří ještě doktoři Husína a Hrdlička, já nahradil doktora Krkavce. Káně je krátké stejně jako Kunz, Herbert zase učí děti R a také je krásně variabilní – mohou mi říkat Herbe, Herbí, Bertíku nebo třeba Berte,“ vysvětluje ke klaunskému jménu.

Jako zdravotní klaun navštěvuje nemocnice zejména na střední Moravě od února. K nové roli ho přivedli kolegové improvizátoři. „Kamarádi Saša Dvořák a Víta Piskala mě asi tři roky tlačili, ať to zkusím. →

foto: Barbora Polášková

Že to je práce, která má smysl a přesah, a že se organizace o své klauny královsky stará, zabezpečuje vzdělávání v různých oblastech. Nakonec jsem se přihlásil,“ říká s tím, že během tříkolového výběrového řízení se zjišťovalo, jestli adepti mají základní herecké a klaunské dovednosti a zároveň zda zvládnou fungovat v nemocničním prostředí, kde personál často pracuje pod velkým tlakem.

Z přihlášených 110 lidí z celé republiky byla vybrána pětice, která poté ve spolupráci s uměleckým vedením vytvořila své postavy včetně výběru kostýmů a absolvovala náslechy s již zavedenými dvojicemi klaunů přímo v nemocnicích. Nejprve v civilu, pak i v kostýmu. „Náš kouč Ondra Klíč z JAMU mi při návštěvách komentoval, co klaunky dělají, co je jejich cíl, jak se jim to daří nebo nedaří. To bylo pro rozkoukání skvělé. Po třech násleších v civilu jsem šel třikrát jako třetí klaun a pak už jsem byl hozený do vody.“

Mísí zdravotního klauna je provést vizitu. Klauni chodí v dvojici, jeden vizitu vede, druhý mu bezmezně důvěřuje a plní úkoly, často dříve, než je vůbec vyřčen požadavek, někdy slepě a nesmyslně, tak vznikají komické situace. Dokonce se i hraje na hudební nástroje a zpívá. Návštěva zdravotních klaunů ale není jen o ordinování radosti.

„Svým způsobem nemocným v prostředí, kde je nějaký režim a léčba má své postupy, vracíme důstojnost a možnost volby. Když přicházíme na pokoj, zaklepeme, pozdravíme a zeptáme se, jestli vůbec můžeme dál. Pokud ano, vcházíme jako někdo, kdo vypadá jako lékař, vzápětí ale v těch situacích postupně ztrácí svoji důstojnost. Mimochodem podle uměleckého vedení má být klaun tak chytrý, aby zvládl nastoupit do tramvaje, ale už pak třeba neví, jak si cvaknout lístek,“ říká Daniel Kunz.

Občas to nicméně bývá fuška, když přes dvě hodiny obchází nemocnici a snaží se povzbudit a rozesmát pacienty, také personál a čekající před ambulancemi. V autě cestou domů pak spíše mlčí. Zdravotní stav navštěvovaných pacientů si ale nepřipouští. „Kdybych nad nemocemi a zraněními začal přemýšlet, asi bych tam nemohl vstoupit. Já chci přinášet radost. Naštěstí se můžu schovat za ten červený nos, kdy ta tíha pomyslně teče po Káněti a nemusí ji přebírat Kunz,“ dodává s tím, že zdravotní klaun je pro něj vedle divadelní improvizace či slam poetry a práce pro Audiovizuální produkci UP nový umělecký impulz.

A kde na všechna natáčení, vystoupení, vizity či kurzy improvizace bere čas? „Mám chápající, milující a milovanou ženu,“ uzavírá Daniel Kunz.

Daniel Kunz (* 1988)

Pochází ze severních Čech, na Filozofické fakultě UP vystudoval žurnalistiku a sociologii – andragogiku. Během studia začal natáčet pro Studentskou televizi UP, což mu otevřelo dveře k zaměstnání v Audiovizuální produkci UP, kde působí již téměř osm let. Také se stal členem olomouckého spolku divadelní improvizace Olivy, který v současnosti vede a mj. organizuje výcvik v improvizaci. Věnuje se také slam poetry, v níž se dostal několikrát do republikového finále. Do budoucna přemýšlí o stand-upu. Od února 2024 je členem olomouckého týmu organizace Zdravotní klaun, který navštěvuje zdravotnická zařízení především na střední Moravě.

ZDRAVOTNÍ
KLAUN

text: Martin Višňa
foto: Jakub Čermák

absolvent

A portrait of Peter Olšák, a man with long brown hair and a beard, wearing a dark blue suit jacket over a teal shirt. He is leaning on a concrete ledge outdoors, with a modern building and greenery in the background.

Rehabilitační lékař Peter Olšák: Obor jsem si vybral dobře

Peter Olšák (* 1985)

Rehabilitační lékař, původem ze Slovenska. Medicínu vystudoval na Lékařské fakultě UP, po promoci působil deset let ve Fakultní nemocnici Olomouc, od roku 2020 pracuje v dětské léčebně Vesna v Janských Lázních. U pacientů s těžkými poruchami hybnosti začal v roce 2016 využívat jako jednu z metod elektroakupunkturu, na kterou se dále soustředí, rozvíjí ji a také o ní přednáší. Odléčil více než 700 pacientů a mj. s projektem inovativních jehel pro elektroakupunkturu jeho tým uspěl na soutěži Transfera Technology Day 2023. Je vědeckým sekretářem České lékařské akupunkturistické společnosti ČLS JEP. Ve volném čase se věnuje rodině, čte, vyráží do přírody – srdcovkou jsou slovenské hory.

Akupunktura. Pro někoho účinná léčebná metoda hodná další odborné pozornosti, pro jiného pavěda a šarlatánství. Není třeba dlouhého hledání k tomu, mít oba názory vedle sebe. Také rehabilitační lékař Peter Olšák byl prý před lety akupunkturní skeptik. Začal se jí však více věnovat a postupem času přišel s vlastní metodou elektroakupunktury i inovovanými jehlami. Především se ale může pochlubit stovkami pacientů, dospělých a nově také dětských, kterým bez nežádoucích účinků pomohl.

Některé novinové články z poslední doby dokonce mluvily o zázraku. Peteru Olšákovi, který je absolventem medicíny na Lékařské fakultě UP a nyní působí v dětské léčebně Vesna v Janských Lázních, se totiž podařilo obnovit volný pohyb v některých ochrnutých částech těla u šestnáctiletého chlapce, u něž došlo po zavalení kládami k úplnému přerušení míchy a ochrnutí od pasu dolů.

„Možná to je na úrovni malého medicínského zázraku, nicméně určitě se časem najde vysvětlení, proč k tomu dochází. Zatím víme, že můžeme velké části pacientů zlepšit kvalitu jejich života, ale abychom do detailů prozkoumali všechny mechanismy, to bude chtít ještě hodně času a práce,“ vysvětluje zdrženlivě lékař, a jak dodává, je nutné počítat i s možným neúspěchem. „Chci samozřejmě svým pacientům pomoci ještě víc, ale může se stát, že se již dále

neposunou, narazíme na limity. Od současných pacientů ovšem dostávám zprávy, že i kdybych jim už více pomoci nedokázal, jsou s dosavadním výsledkem spokojeni.“

Peter Olšák u pacientů s těžkými poruchami hybnosti, bolestmi pohybového aparátu a nově i s přerušenou míchou využívá vlastní metodu Ac-tive ENF. Od běžné elektroakupunktury se liší tím, že využívá nejnovějších poznatků fyzikální medicíny a spolupráci s pacientem. „Pro stimulaci jednotlivých akupunkturních bodů pracujeme s modulací elektrických impulzů. Během zhruba půlhodinové aplikace se lokalizace bodů a typ proudu několikrát změní. Pro optimální výsledek je třeba aplikaci výběr bodů a proudů správně poskládat, zároveň musíme respektovat i subjektivní vnímání pacienta,“ přibližuje.

Ještě pozitivnější efekty si slibuje od nového typu jehel, který vyvinul ve spolupráci s Univerzitou Palackého pod hlavičkou projektu Vědeckotechnického parku UP podpořeného Technologickou agenturou ČR. Inovované jehly mají vyšší účinnost, jejich použití má být zároveň pro pacienta komfortnější. V současnosti probíhají intenzivní jednání, aby mohlo dojít k jejich certifikaci. Uvedení na trh je cílem nově vzniklé spin-off společnosti, v níž má univerzita podíl. „Věřím, že s těmito jehlami budu moci i lidem s poraněním míchy více pomoci, zkvalitnit jejich léčbu,“ říká Peter

Olšák, který jako prakticky zaměřený člověk oceňuje, že při vývoji mohl být především vynálezcem a nemusel příliš řešit administrativu.

Stejně tak už na medicíně měl raději klinické předměty, s těmi teoretickými poněkud bojoval. Na studium nicméně vzpomíná rád. Za to, že se rozhodl pro rehabilitační lékařství, pak může tak trochu Fakulta tělesné kultury UP, na kterou si před lety také podával přihlášku, a známý fyzioterapeut Pavel Kolář. „Původně jsem myslel, že by ze mě mohl být kardiolog nebo kardiochirurg, snažil jsem se v tomto směru i více vzdělávat. Pak jsem ale díky kontaktům s fyzioterapeuty byl na přednášce Pavla Koláře na FTK a velmi mě zaujalo, jak dokázal na spoustu věcí u pacienta přijít a terapeuticky je ovlivnit, aniž by použil nějaký nástroj, vyjma svých rukou a hlavy. To byl první impulz, že by rehabilitační lékařství mohl být ten můj obor. A myslím, že jsem si vybral dobře.“

Po promoci se na deset let stal posilou rehabilitačního oddělení Fakultní nemocnice Olomouc. „Bylo to velice přínosné a musím říci, že nebyť tamního zázemí, podpory kolegů a dobré atmosféry, moje metoda by nemohla vzniknout. Vždy se tam rád vracím a mám radost, jak se daří kolegům po všech stránkách. Podle mě je to bez nadsázky jedno z nejlepších pracovišť svého druhu v ČR,“ dodává.

Univerzita udržitelně.

Vznikl nový online bazar pro výměnu univerzitního i soukromého majetku

Doma i v práci se vždycky najdou věci, které už nejsou potřeba, ale je ještě škoda je vyhodit. Najít jim nového majitele proto pomáhá nový online Bazar UP, který usnadňuje výměnu jak univerzitního majetku mezi pracovišti, tak soukromých věcí mezi studenty i zaměstnanci. Jeho cílem je omezit plýtvání, vyhazování a zbytečné nakupování nových věcí a nabídnout bezpečné inzertní prostředí ve vlastní aplikaci napojené na univerzitní uživatelské účty.

„Často se nám ozývají pracoviště, že např. předělávají učebnu nebo se stěhují do nových prostor a starý nábytek je v dobrém stavu a nechtějí ho vyházovat, a ptají se, zda nevíme, komu ho nabídnout. Jedním z cílů Strategie udržitelného rozvoje UP je přechod na cirkulární ekonomiku, proto jsme se rozhodli vyvinout interní aplikaci, která nám pomůže se sdílením věcí interně v rámci UP. Zároveň jsme si řek-

li, že by tato aplikace mohla fungovat taky pro soukromé účely, aby lidé mohli nabízet i věci ze svých domovů, které již neupotřebí,“ okomentovala vznik nové služby koordinátorka udržitelného rozvoje UP Zuzana Huňková.

Prostředí bazaru je rozděleno do dvou hlavních sekcí. První je univerzitní majetek, kam mají po přihlášení přístup všichni pracující na UP. Prohlížet si a poptávat předměty je umožněno všem, přidávat inzertáty mohou pouze osoby s oprávněním na převod majetku.

Druhá sekce soukromá inzertace je přístupná studujícím a pracujícím na UP i veřejnosti mimo univerzitu pro bezúplatné nabízení soukromého majetku. Inzertáty mohou po přihlášení vkládat všichni s univerzitní identitou, prohlížet si nabídky a reagovat na ně může i veřejnost bez přihlášení. Všechny věci je nyní možné nabízet pouze zdarma,

v rámci soukromé inzertace se následně prodejce se zájemcem domluví, zda daná věc bude např. za odvoz.

„Přeměna naší ekonomiky na oběhově orientovaný systém představuje celospolečenskou výzvu, která může být řešena interdisciplinárně a celistvě. Využívat produkty co nejdéle dává smysl pro všechny zúčastněné i pro životní prostředí. Díky prodlouženému používání vzniká méně odpadu. Pokud není třeba vyrábět tolik nových produktů, šetří se tím také cenné zdroje. Proč vyhazovat použitý, ale dobře udržovaný nábytek, oděv, hračky, kočárky a různé doplňky, když jsou tu lidé, kteří tyto věci mohou dále potřebovat a využít,“ dodal prorektor pro strategii a vnější vztahy Michal Malacka.

Bazar UP zřídila Udržitelná univerzita ve spolupráci s Centrem výpočetní techniky UP a Oddělením komunikace UP. Najdete ho na bazar.upol.cz.

Udržitelná
univerzita

Rektor ocenil nejlepší literární talenty

Již potřicáté mohli studující přihlásit své texty do univerzitní literární soutěže vyhlášené rektorem UP. Odborná porota, ve které zasedli literární expertka Jana Vrajová, básník a laureát Magnesie Litery Radek Malý a spisovatel a scenárista Michal Sýkora, letos hodnotila 123 příspěvků od 116 studujících. Výsledky soutěže byly vyhlášený v pondělí 6. května během slavnostního aktu na parkánu Uměleckého centra UP v rámci Olomouckého majálesu UP. Svými poetickými písněmi jej oživila brněnská písničkářka Prune.

„Mám radost, že se do jubilejního 30. ročníku soutěže zapojilo takové množství studujících ze všech fakult. Zasláné příspěvky dokazují, že na Univerzitě Palac-

kého máme plno literárních talentů a že literatura je pořád důležitá součástí univerzitního života,“ uvedl rektor Martin Procházka, který literární soutěž tradičně vyhlásil. Na slavnostní akci jej zastoupila a diplomy předala prorektorka pro komunikaci a studentské záležitosti Andrea Hanáčková.

V soutěžní kategorii povídka prvenství připadlo Filipu Peckovi, druhé místo získala Barbora Váchová a třetí bylo uděleno Vojtěchu Grufíkovi. Čestné uznání připadlo Tereze Pajdlové. Vítězem básnické kategorie se stala Darja Dočekalová, stříbro získal Matěj Kulišťák a třetí místo Anna Mária Kubincová. Čestné uznání patří Nele Haluzové, Ondřeji Kořínkovi a Kristýně Kučerové. V obnovené kategorii dra-

ma bylo předáno první místo Filipu Peckovi a čestné uznání Tereze Tiché.

„Letošní ročník soutěže byl téměř rekordní, obdrželi jsme velké množství pěkných a kvalitních textů. Gratuluji oceněným i těm, na které se nedostalo. Tvořte dál,“ zhodnotila za porotu Jana Vrajová.

Studentská literární soutěž Univerzity Palackého je tradiční klání, které letos slaví úctyhodných třicet let. O vznik soutěže se zasadil první polistopadový rektor UP Josef Jařab. V plánu je letos pod hlavičkou Vydavatelství UP vydat almanach, který bude obsahovat historii soutěže a výběr básnických textů. Jednatřicátý ročník by měl být vyhlášen v lednu 2025. Vítězné texty se zveřejňují na webu spisovatele.upol.cz.

DARJA DOČEKALOVÁ

Leden

*V kapsách zamotané staré kapesníky
a pár drobných*

duším rostou metastáze

*bílá bolest –
pohled stromům do koruny*

F.

*ráno
zbytek rtěnky
lovím mezi zuby
včerejší slova nehtem*

*na stole oba Topoly
do pračky
dnes jen bílé prádlo a podprsenky*

*miláčku
voniš
chlastem
dehtem*

MATĚJ KULIŠŤÁK

na férovku

*na hřišti náhle sám
sídlíšťem vržou kola
ozubená kočárková kola
moci tak drtit něčí ruku!*

*tu zažhnou kandelábry
v galoších stíny
táhnou přes věžáky
marš echo hrklo řekou
až ztuhla*

*k parčíku s hřišťátkem
k jediné lavičce
hrne se krdel čertů
vysokéj vepředu
biskup pomsty
jak by se nechumelilo
se ptá*

zlobil jsi?

ANNA MÁRIA KUBINCOVÁ

Kolotoč

*roztočí sa
reťaze zarinčia dieťa sa odlepí od
zeme skríkne*

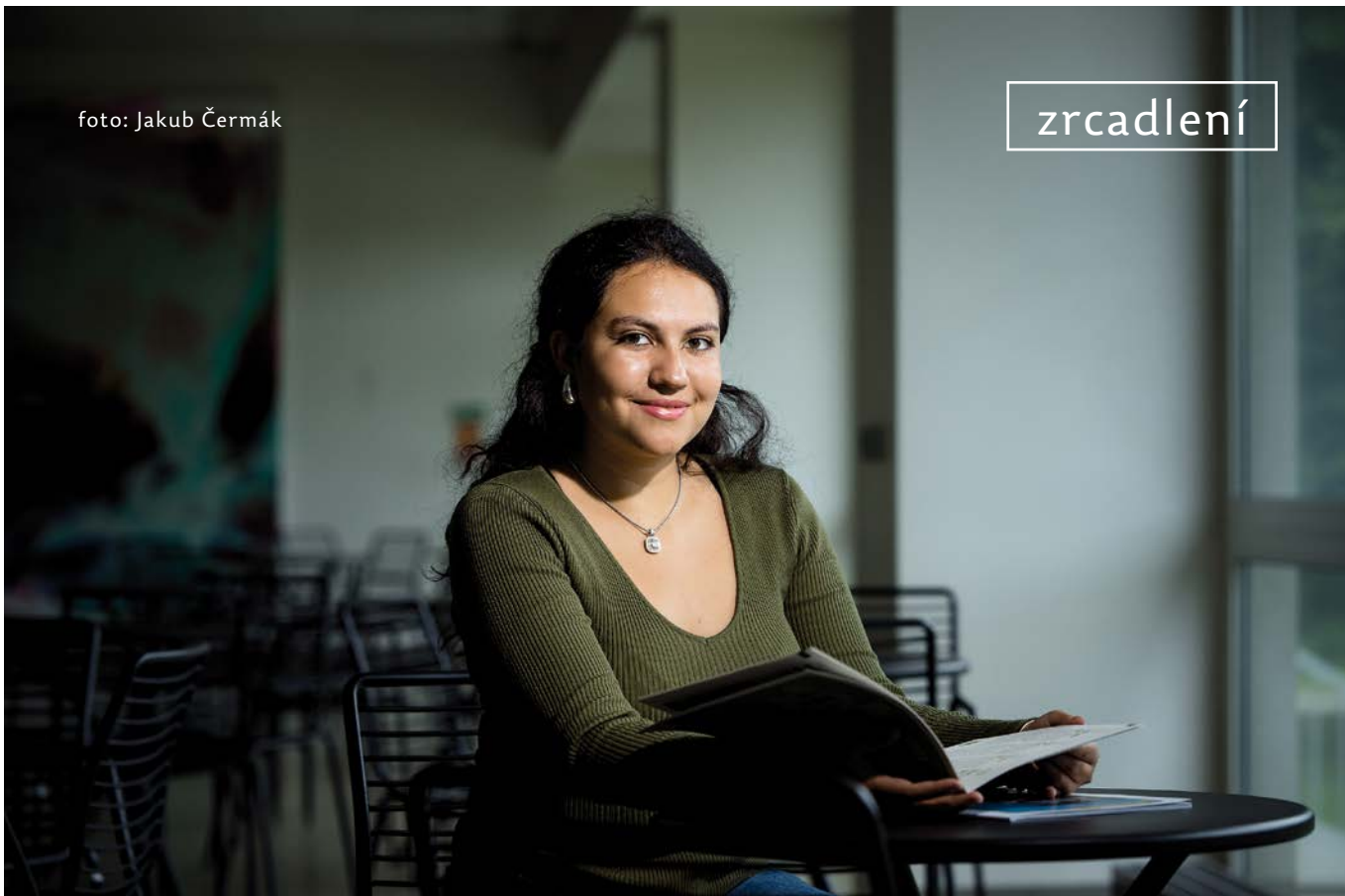
*a smeje sa
až sa zem pod nohami dvíha tiene
sa krčia
voda v hrnčeku a na jazyku buble*

*uši sa ti vtedy lejú do hlavy
hlava kľže po tele*

*počuješ všetkých tých
ktorými si sa nikdy nestal
ruka sa ti roztrasie*

*reťaze zarinčia dieťa sa odlepí od
zeme
ruka sa mu roztrasie
telo zmrští do tenkej čiary prekrfzne*

*kolotoč sa roztočí
nesie vtedy
jedno prázdne sedadlo a to
čo sa bojíš vysloviť*

María Del Rosario Tribin Bernal

Jednadvacetiletá studentka kolumbijské Universidad de La Sabana – Chía si pro svůj výměnný pobyt vybrala Právnickou fakultu Univerzity Palackého. Strávila na ní letní semestr, a to na základě smlouvy o spolupráci mezi oběma školami.

Llegué el 01 de febrero de 2024 a República Checa después de un año de planear una nueva aventura que me formaría personal y profesionalmente, me sentía muy emocionada, asustada y con muchas ganas de disfrutar esta experiencia al máximo. En la estación principal de Olomouc, lugar que en ese momento no sabía pero que iba a frecuentar durante mi semestre de intercambio, me estaba esperando mi buddy Checa, Vendy, sin la cual el proceso de adaptarme a mi nueva vida en Olomouc no hubiese sido tan fácil.

Cuando llegamos a los dormitorios, me asombré de que tuviese que convivir con tantas personas, sin embargo, nos llevamos muy bien al compartir una cultura similar con mis roomies. Después, conocí a mis vecinos de diferentes países quienes iban a ser unos de mis mejores amigos del intercambio y con los que compartiría además de clase, memorias para toda la vida. Me encantó poder conocer República Checa y los países con los que comparte frontera, sus paisajes y comida siempre los recordaré.

La Universidad de Palacky, me dio la oportunidad conocer muchas personas de diferentes culturas por su variedad de programas y en mi carrera de derecho con su catálogo de cursos me permitió aprender terminología de mi carrera en inglés y entender el derecho internacional público y privado.

Por esto, estoy inmensamente feliz de haber escogido Palacky University Olomouc y sumamente agradecida por todo lo que esta experiencia me ayudó a alcanzar. Siempre lo recordaré con cariño y espero en algún momento poder volver.

Do České republiky jsem přijela 1. února 2024. Své zahraniční dobrodružství jsem plánovala asi rok. Přijížděla jsem s cílem osobního rozvoje, natěšená, s obrovskou chutí užít si tu vše naplno, ale taky vystrašená. Na vlakovém nádraží v Olomouci mě čekala moje česká kamarádka Vendy, která mi pomohla rychle se adaptovat na nové prostředí.

Když jsme dorazily na koleje, překvapilo mě, že musím bydlet s tolika lidmi. Nicméně všichni spolu skvěle vycházeli. Se spolubydlicemi z různých zemí jsem se rychle seznámila. Stali se z nás kamarádi, trávili jsme spolu čas i mimo školu. Díky nim mám celý život na co vzpomínat. Ráda a nadšeně jsem také poznávala krásy a zajímavá místa Moravy i celého Česka. Krajinu a jídlo si budu pamatovat navždy. Stihla jsem i výlety do sousedních zemí.

Univerzita Palackého mi svou pestrostí programů dala možnost poznat spoustu lidí z různých kultur. V rámci studia na právnické fakultě jsem se naučila používat anglickou odbornou terminologii a mnohem lépe porozumět mezinárodnímu právu veřejnému i soukromému.

Jsem velmi ráda, že jsem si pro svůj zahraniční výjezd vybrala právě Olomouc a Univerzitu Palackého. Na svůj pobyt budu vždy vzpomínat s úsměvem a s láskou. Pevně doufám, že se do Olomouce a na univerzitu budu moct někdy vrátit.

Zakladatel první botanické zahrady v Olomouci

Martin S. Ehrmann (1795–1870)

Zahájení provozu v nové, víceúčelové budově Botanické zahrady Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci je příležitostí připomenout existenci olomoucké botanické zahrady již v 19. století a její sepětí s osobností Martina S. Ehrmanna, významného rakouského farmakologa a chemika.

Martin S. Ehrmann, narozený v Brně 6. listopadu 1795, se původně věnoval obchodu ve Frýdku (nyní Frýdku-Místku), ale v roce 1819 zahájil ve Vídni studium farmacie. Roku 1804 bylo v habsburské monarchii uzákoněno regulérní univerzitní farmaceutické studium: osm let lékárenské předuniverzitní praxe ukončené tirocinální zkouškou (pod dohledem regionálních lékárenských grémií) a návazný jeden rok studia na lékařské fakultě, zahrnující mineralogii, zoologii, botaniku a chemii. Protože 6. listopadu 1815 byl ve Vídni otevřen C. k. polytechnický institut (od roku 1975 Technická univerzita ve Vídni), navštěvo-

val Martin S. Ehrmann na tomto učilišti přednášky z obchodně-technických oborů a složil rigorózum z chemie. Roku 1824 byl jmenován řádným a veřejným profesorem farmaceutického zboží na vídeňské univerzitě, o tři léta později rozšířil své přednášky na úplnou farmakologii.

Martin S. Ehrmann v Olomouci

Pro medicínsko-chirurgické studium při C. k. Františkově univerzitě v Olomouci bylo velmi přínosné, když byl Martin S. Ehrmann, magistr farmacie a doktor chemie, v dubnu 1836 jmenován zdejším řádným a veřejným profesorem přípravných ranlékařských věd (tzn. chirurgické propedeutiky), neboť jeho publikační i organizační aktivity byly mimořádné.

V areálu zrušeného kláštera dominikánů (nyní objekt Arcibiskupského semináře v Olomouci, Žerotínovo nám. 605/2) nedaleko univerzitní budovy (dnešní budova Cyrilometodějské teologické fakulty UP, Univerzitní ul. 244/22) prof. M. S. Ehrmann zřídil botanickou zahradu a roku 1839 též chemickou laborator. Patrně zde konal i přednášky z úvodu do studia ranhojičství, fyziky, botaniky a chemie a soustředil sem farmakognostické a farmakologické sbírky. V roce 1846 zastával úřad rektora C. k. Františkovy univerzity v Olomouci, působil též jako přísežný soudní chemik.

Přítel krásy...

K Ehrmannovým publikacím náležejí zejména lékopisy, jakož i farmaceutické a farmakologické příručky. Nezdráhal se své vědní disciplíny popularizovat, mj. ve své příručce *Handbuch der Chemie in deren vielseitiger Beziehung zum gemeinen Leben* (Příručka chemie v jejím rozmanitém

vztahu k běžnému životu), Wien 1840, podle níž od roku 1840 vedl v Olomouci mimořádnou dvousemestrovou přednášku o obchodní a technické chemii a pro zájemce i populární přehled technické chemie. Pozoruhodný je Ehrmannův zájem o kosmetiku, jenž se projevil přepracováním spisku Johanna Karla Lübecka (1770–1814) *Der Schönheitsfreund. Handbuch für Damen zur Belehrung in der Kunst, die Schönheit zu erhalten, zu erhöhen, die mangelhafte zu ersetzen und die verlorene wieder herzustellen. Mit einer Anweisung zur Verfertigung der Schönheitsmitte.* 3., nach Dr. Lübeck gänzlich umgearbeitete Auflage (Přítel krásy. Příručka pro dámy k poučení v umění uchovat krásu, zlepšit ji, nahradit mnohé a obnovit ztracené. S návodem na přípravu kosmetiky, 3., po dr. Lübeckovi zcela přepracované vydání), Pesth 1837.

Od roku 1846 vydával M. S. Ehrmann *Oesterreichische Zeitschrift für Pharmacie* (Rakouský časopis pro farmacii), zveřejňující pojednání a sdělení z celé oblasti farmacie. Za svou odbornou činnost získal řadu uznání, byl mj. členem C. k. vídeňské lékařské společnosti a Královské lékařské akademie v Bruselu.

Zánik a obnova

Ve válečném roce 1866 se Martin S. Ehrmann odstěhoval z Olomouce na penzi do Vídně, kde 19. června 1870 zemřel. Se zrušením C. k. medicínsko-chirurgického ústavu v Olomouci roku 1874 zanikla i ústavní botanická zahrada. Novou botanickou zahradu začal budovat od roku 1901 *Botanischer Verein in Olmütz* (Botanický spolek v Olomouci) v areálu dnešních Smetanových sadů, kde tato zahrada vytrvala dodnes.

Martin Ehrmann. Doktor chemie, c. k. řádný a veřejný univerzitní profesor, člen více učených společností atd. Litografováno u Škarnicla a Domka v Olomouci. Mezi léty 1838–1849. Zemský archiv v Opavě, pobočka v Olomouci.

absolvent

Univerzita Palackého
v Olomouci

ZŮSTAŇ UP

pozvánky na odborné, společenské,
kulturní i sportovní akce

slevy a výhody, které jsme
pro vás domluvili u partnerů

pravidelné informace
o dění na univerzitě

Zaregistrujte se na absolventi.upol.cz

